

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tanja Holm & Sonja Ranta

Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä ja siihen puuttumisesta

Opinnäytetyö

Kevät 2021

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sairaanhoitaja (AMK)

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sairaanhoidaja (AMK)

Tekijät: Tanja Holm ja Sonja Ranta

Työn nimi: Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä ja siihen puuttumisesta

Ohjaaja: Yliopettaja, TtT Mari Salminen-Tuomaala ja Lehtori, HTM Paula Paussu

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 54

Liitteiden lukumäärä: 3

Nuuskan käyttöä esiintyy kaiken ikäisillä. Useat tutkimukset osoittavat nuuskan käytön lisääntyneen. Nuuskan käytöstä aiheutuu kuitenkin useita terveyshaittoja. Nuuskan käyttö aiheuttaa vaurioita limakalvoille. Lisäksi ikenet saattavat vetäytyä. Nuuskaamisen arvellaan lisäävän myös tyypin 2 diabeteksen sekä sydän- ja verisuonisairauksien riskiä. Rungas nuuskan käyttö on liitetty kohonneeseen riskiin sairastua suu- tai nielusyöpään. Myös ruokatorven ja mahasyövän osalta riski on suurentunut. Nuuska sisältää runsaasti nikotiinia. Nikotiinin vuoksi nuuska aiheuttaaakin erittäin voimakkaasti riippuvuutta.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kuvata nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, missä määrin nuoriso-ohjaajat kokivat nuorten nuuskan käyttöä esiintyvän. Opinnäytetyön tavoitteena oli saada tietoa siitä, millaisia keinoja nuoriso-ohjaajat käyttävät puuttuessaan nuorten nuuskan käyttöön sekä tuottaa tietoa nuoriso-ohjaajien esimiehille siitä, tarvitsevatko nuoriso-ohjaajat lisää tietoa nuuskasta ja keinoista puuttua nuorten nuuskan käyttöön. Opinnäytetyö laadittiin avuksi nuoriso-ohjaajille itselleen ja heidän työnantajilleen sekä opinnäytetyötä vastaanottavalle Pohjanmaan Syöpäyhdistys ry:lle.

Suuri osa tutkimukseen vastanneista nuoriso-ohjaajista koki nuorten nuuskan käytön lisääntyneen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Monet vastaajat olivat huomioineet usean nuoren vaihtaneen tupakan nuuskaan. Pieni osa vastaajista mielsi nuorten nuuskaamisen jonkinlaiseksi muoti-ilmiöksi. Osassa vastauksista kerrottiin nuuskan käytön yleistyneen yhä nuorempien keskuudessa. Tutkimuksessa nousi esiin erilaisia keinoja, joita nuoriso-ohjaajat käyttävät pyrkiessään puuttumaan nuorten nuuskan käyttöön. Lähes kaikki vastaajat mainitsevat yhdeksi puuttumisen keinoksi nuorisotilojen sääntöjen ja siellä annettujen rangaistusten esille tuomisen ja kertaamisen. Sääntöjen lisäksi rangaistukset nousivat yhdeksi keinoksi puuttua havaittuun nuuskan käyttöön. Noin kolmannes vastaajista kertoi pyrkivänsä ylläpitämään avointa keskusteluyhteyttä nuoriin. He ottivat aiheen rakentavasti esille ja välttivät hyökkäävää keskustelun aloitusta. Nuoren jäädessä kiinni nuuskan käytöstä nuorisotiloissa useimmat vastaajista kertoivat ilmoittavansa asiasta nuoren huoltajalle.

¹ Asiasanat: nuuska, nuoret, nuorisotyö, terveyskasvatus, terveyshaitat

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Nursing

Author/s: Tanja Holm and Sonja Ranta

Title of thesis: Youth counsellor's experiences of snus using young people and intervention.

Supervisor(s): Mari Salminen-Tuomaala, PhD, Principal Lecturer and Paula Paussu, MSc Admin, Senior Lecturer

Year: 2021

Number of pages: 54

Number of appendices: 3

The use of snuff occurs in all ages. Several studies show that the use of snuff has increased. However, the use of snuff results in several health hazards. The use of snuff causes damage to mucous membranes. In addition, gums may withdraw. The use of snuff is also thought to increase the risk of type 2 diabetes and cardiovascular disease. The abundant use of snuff is attached to an elevated risk of mouth or throat cancer. Also, for oesophagus and gastric cancer, the risk has increased. The snuff contains plenty of nicotine. Due to nicotine, the snuff causes very strongly addiction.

The aim of the thesis was to find out the youth workers thoughts about the extent of using snuff among young people. The aim of the thesis was to get information about the means that youth workers use when they intervene in the use of snuff among young people and to give information to the supervisors of the youth workers concerning whether the youth workers need more information about snuff and about the means of intervening in the use of snuff among young people. This thesis was drawn up to help youth workers, their supervisors and the Ostrobothnia Cancer Association which is receiving this thesis.

Most of those who responded to the study experienced that the use of snuff has increased over the past ten years. Many respondents had taken notice of that several youngsters had changed the tobacco for snuff. A small part of the respondents perceived that the use of snuff among young people as a kind of fashion phenomenon. Some of the answers told that the use of snuff has become more common among ever more young people. The study raised a variety of ways that youth workers use in their efforts to tackle the use of snuff among young people. Almost all the respondents mentioned that one of the means is to bring up and go through the rules and the punishments of the youth club. In addition to the rules, punishments are one way to intervene in the perceived use of snuff. Approximately one third of the respondents reported that they try to have an open conversation with young people. They took up the topic constructively and avoided offensive discussion. When a youngster was caught using snuff in the youth club, most of the respondents reported that they would inform the incident to the guardian of the youngster.

¹ Keywords: snus, young people, youth work, health education, health hazards

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	2
Thesis abstract	3
SISÄLTÖ	4
1 JOHDANTO	6
2 TIEDONHAKU.....	8
3 NUUSKAN KÄYTTÖ NUORTEN KESKUUDESSA.....	10
3.1 Nuuska yhteiskunnallisena ilmiönä.....	10
3.2 Nuorten lisääntynyt nuuskan käyttö.....	13
3.3 Aiempaa tutkimustietoa nuorten nuuskan käytöstä	14
3.4 Nuuskan käyttöön puuttumista koskeva aikaisempi tieteellinen tutkimus.....	16
4 NUUSKAN KÄYTÖN TERVEYSHAITAT	18
4.1 Nuuskan aiheuttamat hammas- ja iensairaudet	18
4.2 Nuuskan aiheuttamat syöpäsairaudet ja sydän- ja verisuonisairaudet	18
4.3 Nuuskan aiheuttama fyysinen ja psyykkinen riippuvuus.....	20
4.4 Nuuskan käytön aiheuttaman riippuvuuden hoito.....	21
5 NUORISO-OHJAAJA NUOREN TERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ.....	23
5.1 Nuoriso-ohjaajan tehtävä	23
5.2 Monimuotoinen nuorisotyö	24
5.3 Ennaltaehkäisevä päihdetyö ja nuuskaamiseen puuttuminen nuoriso-ohjaajan toteuttamana	24
5.4 Nuoriso-ohjaajan ja nuorten yhteistyö nuorten terveyden edistämisessä	28
5.5 Terveydenhuollon ammattilaisilta tarvittava tuki ja ohjaus nuorten päihteiden käyttöön puuttumiseen	28
6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS	30
7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	31
7.1 Opinnäytetyön aineiston keruu ja kohderyhmä.....	31
7.2 Aineiston analysointi induktiivisella sisällönanalyysilla	34
8 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET	36
8.1 Vastaajien taustatiedot	36
8.2 Eläytymismenetelmä-tutkimuksen tulokset.....	36

9 POHDINTA.....	43
9.1 Opinnäytetyön tulosten tarkastelua	43
9.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	45
9.3 Jatkotutkimusaiheita ja kehittämishaasteita	48
LÄHTEET	49
LIITTEET	54

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on ”Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuuskan käytöstä ja siihen puuttumisesta”. Aihe erottui edukseen muiden aiheiden joukosta sen tarjoaman terveyden edistämisen näkökulman vuoksi. Nuorten päihteiden käyttöön puuttumisella voidaan edistää etenkin nuorten fyysistä terveyttä. Tupakkatuotteista on havaittavissa tupakoinnin vähentymistä kaiken ikäisillä. Sen sijaan nuuskaa tuntuu näkyvän katukuvassa aiempaa enemmän. Etenkin nuorten nuuskan käyttö huolestuttaa. Sen ehkäisyyn on löydyttävä keinoja.

Yhteistyöorganisaationa toimii Pohjanmaan syöpäyhdistys ry. Pohjanmaan Syöpäyhdistys on vuonna 1956 perustettu potilas- ja terveysjärjestö, jonka tehtävänä on ehkäistä syöpää sekä tukea ja kuntouttaa syöpäpotilaita ja heidän läheisiään. He ovat tilanneet opinnäytetyön, joka käsittelee aihetta ”Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuuskan käytöstä ja siihen puuttumisesta”. Yhteyshenkilönämme toimii Jenni Paloniemi (terveyden edistämisen asiantuntija, sairaanhoitaja). Pohjanmaan Syöpäyhdistys on Suomen Syöpäyhdistyksen jäsenjärjestö ja osa Syöpäjärjestöjä. Yhdistys toimii Pohjanmaan, Etelä-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan alueella.

On hyvä huomioida, että nuoriso-ohjaajat ovat paljon tekemisissä nuorten kanssa. Ovathan he osa monen nuoren vapaa-aikaa. He saattavat joutua todistamaan tilanteita, joissa nuoret käyttävät nuuskaa vapaa-ajallaan. Voisi olettaa, että nuuskan käyttöä esiintyy nuorilla vapaa-ajalla. On tarpeellista selvittää nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä ja heidän keinoistaan puuttua nuorten nuuskan käyttöön. Kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä on selvitetty aiemminkin, mutta nuoriso-ohjaajien keinoista puuttua nuorten nuuskan käyttöön ei löydy aiempaa tietoa.

Nuorten terveystapatutkimuksessa 2000-luvun alkuvuosien jälkeen nuuskan käytön havaittiin vähentyneen, mutta sittemmin se on lisääntynyt. Viime vuosina erityisesti poikien keskuudessa on lisääntynyt nuuskan päivittäinen käyttö sekä nuuskan kokeileminen. (Haravuori & Raitasalo 2017, 1784.) Päivittäin tai satunnaisesti nuuskaa käytti 23 prosenttia 18-vuotiaista ja 12 prosenttia 16-vuotiaista pojista vuonna 2017. Poikien nuuskaaminen on useammin satunnaista kuin päivittäistä. Tyttöjen nuuskakokeilut ovat yleistyneet, mutta nuuskaaminen on pysynyt harvinaisena. (Ollila ym. 2017.)

Nuuskaaminen aiheuttaa tutkitusti monenlaisia terveyshaittoja. Pitkäaikaisella nuuskan käytöllä on negatiivinen vaikutus yksilön terveyteen ja elämänlaatuun. Terveyshaitat ja niiden

mukanaan tuomat sairaudet tuovat lisää työtä ja kustannuksia jo valmiiksi kuormitettuun terveydenhuoltoon. Ennaltaehkäisevällä työllä on tärkeä rooli tässäkin asiassa. Opinnäytetyön tarkoituksena on kuvata nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, missä määrin nuoriso-ohjaajat kokevat nuorten nuuskan käyttöä esiintyvän. Tavoitteena on saada tietoa siitä, millaisia keinoja nuoriso-ohjaajat käyttävät puuttuessaan nuorten nuuskan käyttöön sekä tuottaa tietoa nuoriso-ohjaajien esimiehille siitä, tarvitsevatko nuoriso-ohjaajat lisää tietoa nuuskasta ja keinoista puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

2 TIEDONHAKU

Tiedonhaussa kiinnitettiin huomiota lähteiden ajanmukaisuuteen, ammatillisuuteen, kansainvälisyyteen sekä tieteellisyyteen. Lähteitä arvioitiin lähdekriittisesti. Tietoa haettiin suomen ja englannin kielillä. Lähteiden määrä lisääntyi opinnäytetyön edetessä. Lähteinä käytettiin pääosin enintään kymmenen vuoden takaista tietoa. Yli kymmenen vuotta vanhoja lähteitä käytettiin ainoastaan silloin, kun niiden katsottiin olevan merkityksellisiä opinnäytetyön kannalta. Keskeisinä hakusanoina käytettiin seuraavia: nuoret ja päihteet, nuuska, nuoriso-ohjaaja ja nuuska, terveystieteet, nuuska ja puheeksi otto, päihdekasvatus ja terveyden edistäminen. Opinnäytetyön pääkäsitteet ovat nuuska, nuorten nuuskan käyttö, nuoriso-ohjaajan tehtävä, nuuska ja syöpä sekä terveyden edistäminen.

Tietoa etsittiin sekä painetusta että sähköisestä kirjallisuudesta. Hakualustoina työssä käytettiin esimerkiksi Medic-, CINAHL with full text-, Terveysportti- (Oppiportti) ja Pubmed-tietokantoja. Lisäksi käytettiin Terveystieteiden- ja hyvinvoinnin laitoksen, sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön sekä eri järjestöjen nettisivuja. Tietoa haettiin vuosilta 2010–2021, jotta saataisiin näkemystä, miten nuuskan käyttö on nuorten keskuudessa muuttunut vuosien aikana.

Hakustrategia ja tutkimuskysymykset laadittiin PICO-, PICO- ja PCC-menetelmiä apuna hyödyntäen (Hotus, [viitattu 9.4.2020]). Opinnäytetyössä toteutettiin laadullista tutkimusta. Seuraavassa hahmottelua PiCo- menetelmän käytöstä.

Taulukko 1 Pico-menetelmä

P= potilas/ probleema	Nuoriso-ohjaaja
I= Interventio	Nuoriso-ohjaajien kokemukset nuorten nuuskan käytöstä, nuoriso-ohjaajien valmiudet puuttua nuorten nuuskan käyttöön, nuorten nuuskan käyttö, nuoriso-ohjaajien tietämys nuuskan terveyshaitoista
Co= Konteksti	Nuorisotoimi

Laadukkaiden hakusanojen löytämiseen hyödynnettiin Yleisen suomalaisen ontologian (myöhemmin YSO) sanaston hakupalvelua. Sanastosta voitiin hakea esimerkiksi sanaa "nuoriso-ohjaaja" ja palvelu tarjosi yleiskäsitteen läheiseksi käsitteeksi nuorisotyöntekijää ja

vapaa-ajan ohjaajaa. Englanninkielisenä terminä youth leaders ja ruotsinkielisenä ungdomsledare. YSO määrittää sanan ”nuuska” laajempaan käsitteeseen tupakkatuotteet ja sen läheisiä käsitteitä ovat nautintoaineet, tupakka ja tupakointi. Englanninkielisenä terminä snuff ja ruotsinkielisenä snus.

CINAHL with full text ei tunnistanut haettaessa sanaa youth leader (nuoriso-ohjaaja), joten kokeiltiin käyttää myös vaihtoehtoista sanaa youth worker, mutta tuloksetta. Käsitettä ei siis saatu major concept -kohtaan, vain avoimeen hakuun. Tämä tuotti ongelmia oikeanlaisten hakutulosten saantiin. Hakusanoina on käytetty sanoja: nuoriso-ohjaaja, nuorisotyöntekijä, ungdomsledare, youth leader(s), nuuska, snuff, snus, tupakkatuotteet, nautintoaineet, tupakka, tupakointi, päihde/päihteet, varhainen puuttuminen, terveyden edistäminen, terveystieteet ja valistustoiminta.

3 NUUSKAN KÄYTTÖ NUORTEN KESKUUDESSA

3.1 Nuuska yhteiskunnallisena ilmiönä

Nuusalla tarkoitetaan jauhetusta tupakasta valmistettua ruotsalaistyyppistä, kosteaa nuuskaa annospussissa tai irtonuuskana. Nuuskaa käytetään suussa, ikenen ja ylähuulen välissä. Nuuska sisältää voimakasta riippuvuutta aiheuttavaa nikotiinia. Lisäksi nuuska sisältää maku- ja säilöntäaineita sekä muita lisäaineita. (THL 2020.) Yhteiskunnalle tupakkasairauksien hoito aiheuttaa mittavia kustannuksia. Väestön terveyden edistämiseksi ja terveydenhuollon kokonaismenojen pienentämiseksi tupakkatuotteiden käytön loppuminen olisi merkittävää. Tämän takia lasten ja nuorten tupakkatuotteiden käyttämättömyyden edistäminen on iso kansanterveyshaaste. Sosioekonomisesti alempien väestöryhmien tupakointi on keskeisin terveyseroja selittävä tekijä. Nämä tekijät näkyvät myös nuorten keskuudessa. Nuori, joka menestyy peruskoulussa huonommin, on yli kaksinkertaisessa riskissä tupakoinnin aloittamisessa muihin verrattuna. Nuoruuden tupakointi on tyypillinen terveydellisen riskikäyttäytymisen ensiaskel. Se voi olla myös oire psyykkisestä huonovointisuudesta ja syrjäytymisvaarasta. (Hara, Ollila & Simonen 2010, 14.)

Suomen laki kieltää eräiden savuttomien tupakkatuotteiden myynnin. ”Purutupakkaa, nenänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa ei saa myydä tai muutoin luovuttaa taikka välittää”. (L 29.12.2016/1374.) Maahan ei saa tuoda purutupakkaa, nenänuuskaa ja suussa käytettäväksi tarkoitettua tupakkaa. Maahantuontikielto koskee näiden tupakkatuotteiden hankkimista ja vastaanottamista postitse tai muulla vastaavalla tavalla Suomen ulkopuolelta. Kuitenkin yksityishenkilö saa tuoda mukanaan maahan omaan henkilökohtaiseen käyttöönsä yhteensä enintään 1000 grammaa tupakkatuotteita kalenterivuorokaudenaikana. (L 29.12.2016/1374.) Tavoitteena on tupakaton Suomi vuonna 2040. Lakiin kirjatun tavoitteen nojalla nuoria houkuttelevan tupakkatuotteen myynnin salliminen on kiellettyä. (Wickholm ym. 2012.) Vaihtoehtoiset nikotiinilähteet tulevat Suomen markkinoille usein tupakkalainsäädännön harmaita alueita hyödyntämällä (Ollila ym. 2017). Suomessa käytössä oleva nuuska on pääosin ostettu Ruotsista, laivojen verottomista myymälöistä tai Venäjältä (Wickholm ym. 2012).

Tarkkoja tilastotietoja nuuskan matkustajatuonnista ei ole saatavilla. Valvira julkaisee matkustaja tuontiseurantatutkimusta, mutta tiedot ovat vain suuntaa antavia. Näihin tietoihin

perustuen vuodesta 2009 vuoteen 2015 nuuskan matkustajatuonti oli lisääntynyt yli 68 prosenttia. Seurantatutkimuksessa tupakkalain asetusten vastaisesti 38 prosenttia kertoi vuonna 2015 tuovansa nuuskaa jonkun toisen käyttöön ja noin viidennes kertoi tuoneensa nuuskaa yli 30 rasiaa kerralla, mikä on vastoin tuolloista tupakkalain asettamaa tuontirajoitusta. (Salminen, Fonselius & Ollila 2017, 66.) Nuuskaa hankkineista nuorista melkein yhdeksän kymmenestä ilmoitti saaneensa tai ostaneensa nuuskaa kavereiltaan. Nuuska kulkeutuu Suomeen Ruotsista, Pohjois-Suomen rajanylityspaikoilta ja Ruotsin-laivoilta. Nuuskan välittäminen eteenpäin on tuottoisaa toimintaa. Välittäjät saavat asiakkaita kaverien ja internetin kautta. Maahantuonnin tehokkaampi valvonta ja tiukemmat rajoitukset kuten henkilökohtaiseen käyttöön sallittavan nuuskan maahantuonti määrän pienentäminen mahdollistaisivat nuorten nuuskan käytön vähenemistä. Ruotsin osalta tulee huomioida myös heidän vastuunsa maastaviennin valvonnasta. (Kinnunen ym. 2019, 70–71.)

Haaparannan nuuskan ostajista suomalaiset ovat selvässä enemmistössä. Nuuska on Haaparannassa vähittäismyynnin merkittävä liiketoiminnan muoto. Nuuskan myynti on suunnattu suomalaisille niin Haaparannassa, Uumajan satamaterminalissa kuin Ruotsin-laivoilla. Havainnointiin ja koeostoihin perustuvassa selvityksessä tuli tietoon, että kaikissa mainituissa paikoissa voi ostaa kerralla huomattavasti suurempia määriä nuuskaa kuin tuontilaki sallii Suomeen tuoda. Ainoastaan laivoillakin matkailijalle annetaan tietoa maahantuonnin rajoituksista, mutta laivayhtiöt eivät ole koeostoaineiston perusteella parantaneet nuuskan myyntimäärien valvontaa aluksillaan velvoitteistaan huolimatta. (Salminen ym. 2017, 73,75.) Venäjältä tuonti on merkittävästi vähäisempää kuin länsirajalta. Venäjän ja Suomen lainsäädäntöön on tullut nuuskan tuontia Venäjältä vaikeuttavia tiukennuksia. (Salminen ym. 2017, 75.) Sosiaali- ja terveysministeriön tupakka- ja nikotiinipolitiikan kehittämisen työryhmä ajaa nuuskan tuontimäärien pienentämistä. Nykyisen 1000 gramman sijaan on ehdotettu 100 grammaa vuorokaudessa. (Kinnunen ym. 2019, 71.)

Ensimmäisen tupakkakokeilun tyypillisin ikä on 14–16 vuotta. Sen takia aloittamisen ehkäisy on kohdistettava näihin ikäryhmiin ja nuorempiin. Vanhempien ja vertaisten tupakkatuotteiden käyttö sekä ongelmat koulunkäynnissä ovat riskitekijöitä, joihin on kiinnitettävä erityistä aloittamisen ehkäisyssä. Yhteisöjen ja yhteiskunnan osalta oleellisia käyttöä ehkäiseviä tekijöitä ovat tupakka- ja nikotiinituotteiden korkea hinta, saatavuuden rajoittaminen, markkinoilta suojaaminen ja lasten sekä nuorten nikotiinittomat kasvu- ja elinympäristöt. (Käypähoito 2018.) Aikuisten tuleekin suhtautua kielteisesti nuorten tupakkatuotteiden

käyttöön, vaikka he itse käyttäisivätkin tuotteita. Aktiivinen puuttuminen sekä kasvattaminen tupakkatuotteiden käyttämättömyyteen on olennaista. Tupakkatuotteiden käyttämättömyyden edistämiseksi on aikuisten luotava positiivista mielikuvaa siitä, miten se edistää hyvää terveyttä. Lapsille ja nuorille tulee tarjota riittävän laajasti tukipalveluja tupakkatuotteiden käytön lopettamiseen. Lapsille ja nuorille on annettava heidän ikätasolleen sopivaa tietotaitoa, jotta he oivaltavat elämänhallintataitojen arvon hyvinvointinsa edellytyksenä. Nuorella iällä opitut elintapojen ja elinympäristöjen yhteydet terveyteen sekä ympäristön kriittinen arviointi saaduista terveyteen vaikuttavista tiedoista, mielikuvista ja malleista tuo kyvyn edistää omaa terveyttä ja hyvinvointia myös omassa elinpiirissä, valmiudet torjua oman sidosryhmän nostamia paineita tupakkatuotteiden käyttöön on keskeistä. (Hara ym. 2010, 3–4.)

Kasvavat lapset ja nuoret muodostavat käsityksensä elinympäristöstään. Tavoiteltavat asiat ja arvot muokkaantuvat sen mukaan. Tärkeimpinä tekijöinä nähdään kodin, nuorten kanssa toimivien aikuisten, ikätoverien, kulttuuriympäristön ja yleisen ilmapiirin vaikutteet. Miten nuoren elinympäristössä suhtaudutaan tupakkatuotteisiin? Vähätelläänkö tupakkatuotteiden vaikutuksia? Onko niiden käyttö yleistä ja näkyvää? Käyttävätkö ikätoverit tuotteita? Pitävätkö nuoret tupakkatuotteita aikuistumisriittinä? Näkevätkö he käytön keinona luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita? Onko nuorilla riittävät valmiudet ja siten vahvat asenteet torjua paineita tupakkatuotteiden kokeilua ja käyttöä vastaan? (Hara ym. 2010, 19.) Aikuisten vastuu on suuri. Vanhemmat, sisarukset, isovanhemmat sekä lasten ja nuorten parissa työskentelevät ovat tärkeitä malleja nuorelle, heidän käytöksensä ja mielipiteensä vaikuttavat. Suomalaisnuorista 60 % mieltää, että nuorten parissa työskentelevät aikuiset eivät saisi tupakoida. (Hara ym. 2010, 15.) Lapsella ja nuorella on oikeus elinympäristöön, jossa huolehditaan terveellinen, hyvinvoiva ja turvattu elämä. Aikuisten tulee puuttua nuorten tupakointiin ja muiden tupakkatuotteiden käyttöön. Vanhempien, kasvattajien ja muiden lasten ja nuorten kanssa tekemisissä olevien aikuisten ja yhteisöjen on huomioitava, että aloittamisen ehkäisy ja lopettamisen tukeminen on osa aikuisuutta. Se on velvoite ja haaste. Nuorten kokeiluja ei tule vähätellä eikä suhtautua niihin hyväksyvästi. (Hara ym. 2010, 3.)

Suuri vastuu on myös medialla, koska sen välittämät viestit ja luomat mielikuvat muokkaavat asenteita ja ohjaavat käyttäytymistä. Viestintä kulttuuritapahtumista vaikuttaa nuorten käsityksiin tupakkatuotteiden käytöstä. (Hara ym. 2010, 29.) Mielikuvamainonnassa tupakkatuotteista tehdään kiinnostavia sekä vähätellään niiden tuhoisia vaikutuksia. On helppoa hyödyntää lasten ja nuorten kypsymättömyyttä arvioida käytön vaarallisuutta. Lapset

ja nuoret ovat kokeilunhaluisia, uteliaita ja etsivät rajojaan, se on tupakkatuotteiden kokeilulle otollista aikaa. Useimmat aikuisetkaan eivät havaitse, mitä riippuvuus todella on, mitä siitä seuraa ja miten myrkyllisistä ja tuhoisista tuotteista on lopulta kyse. (Hara ym. 2010, 11.) Ehkäisevä päihdetyö ja lainsäädäntö eivät yksinään vaikuta päihteiden käytön laajuuteen, käyttötapoihin tai haittoihin. Vaikuttavina tekijöinä nähdään myös terveys- ja yhteiskuntapolitiikka, julkiset palvelut, elinkeinon ja kansalaisyhteiskunnan toiminta, mediasisällöt sekä yleinen taloudellinen ja sosiaalinen kehitys. Nämä kaikki muokkaavat asenteita, normeja ja käyttäytymistä. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015, 31.)

3.2 Nuorten lisääntynyt nuuskan käyttö

Nuorten savukkeiden poltto on vähentynyt Suomessa ja kansainvälisesti mutta vaihtoehtoiset nikotiinilähteet, kuten nuuska, ovat lisänneet suosiotaan. Nuorten keskuudessa myös eri nikotiinilähteiden rinnakkaiskäyttö on yleistynyt ilmiö. (Ollila ym. 2017.) Alueellisesti Suomessa nuuskataan eniten rannikkoseuduilla (Wickholm ym. 2012). Nuorten nuuskan käytön ehkäisemiseksi ja vähentämiseksi tarvitaan toimenpiteitä, koska nuorten nuuska kokeilut ja nuuskan käyttö ovat lisääntyneet viime aikoina. Toimenpiteet eivät tarkoita vain nuuskakokeilujen ja käytön aloittamisen ehkäisyä vaan myös nuuskan käytön lopettamisen motivoimista ja tukemista. Avainasemassa ovat vanhemmat ja nuorten parissa toimivat ammattilaiset. (Salomäki & Tuisku 2013, 3.)

Vaihtoehtoisten nikotiinilähteiden edullisuus, helppo saatavuus, käytön huomaamattomuus ja mielikuvat turvallisuudesta voivat vedota nuoriin ja houkutella heitä tuotteiden käyttäjiksi. (Ollilla ym. 2017.) Nuorena aloitettu laaja nuuskan käyttö on melko uusi ilmiö. Sen vaikutusten todellinen kuva kansanterveydelle ilmenee vasta vuosikymmenien kuluttua. (Wickholm ym. 2012.) Nuorempien ikäluokkien nuuskan käyttö on siis yleistynyt viime vuosikymmenien aikana. 30 vuodessa suomalaisten 16-vuotiaiden poikien päivittäinen ja satunnainen nuuskan käyttö on kolminkertaistunut ja 18-vuotiaiden seitsenkertaistunut. Tytöistä harvat käyttävät nuuskaa, mutta luvut ovat kasvaneet. Synnytysikäisten nuorten naisten nuuskan käyttö on lisääntynyt erityisesti Ruotsissa, mutta myös Suomessa ja muualla maailmassa. Raskauden aikana nuuskaa käyttäneen sikiön kuolleena syntymisen riski oli 60 % suurempi. (Wickholm ym. 2012.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että savukkeiden ja nuuskan kaksoiskäyttö on yleistä nuorilla aikuisilla, mutta vain harvat ovat lopettaneet tupakoinnin nuuskan käytön kanssa tai ilman sitä. Itse asiassa nuuskan käyttö ei näytä korvaavan savukkeita nuorilla aikuisilla, jotka tupakoivat päivittäin; pikemminkin nuuska näyttää olevan epäterveellinen tapa näillä yksilöillä (Hamari, Toljamo & Nieminen 2012). Nykyisin nuorten aikuisten terveys on parempi monelta osin kuin vanhempien ikäryhmien. Kehityssuunta on tulevaisuuden kannalta positiivinen, koska nuoruudessa opitut elintavat usein seuraavat aikuisuuteen ja siten läpi elämän. Vuonna 2010 Suomessa asetettiin tupakkalakiin tavoitteeksi tupakan käytön loppuminen vähentämisen sijaan. Yhteiskunnan muuttuessa savuttommaksi on uhkakuvaksi noussut nuuska ja muut nikotiinivalmisteet, joiden tarkoituksena on korvata menetetyt tupakkamarkkinat. Huolta herättää nuuskan käytön yleistymisen, vaikka nuuskan käyttö ei ole lisääntynyt, sillä vuoden 2015 jälkeen on nuuskatrendi pysynyt vakaana. Nuorten terveystapatutkimuksen ja kouluterveyskyselyn tulosten mukaan nuuskan käytön lisääntymistä on tapahtunut vuoden 2015 jälkeen vain täysi-ikäisillä pojilla, erityisesti niiden kohdalla, jotka ovat ammatillisessa koulutuksessa. (Kinnunen ym. 2019, 9–10.)

3.3 Aiempaa tutkimustietoa nuorten nuuskan käytöstä

Nuorten terveystapatutkimus 2017:n mukaan nuorten nuuskan käyttö ja kokeilut lisääntyivät vuoteen 2015 asti. Sen sijaan vuosina 2016–2017 vain 18-vuotiaiden poikien nuuskan käyttö lisääntyi. Huolimatta siitä, että nuuska on Suomessa myyntikiellossa, on sen saanti niin helppoa, että 18-vuotiaista pojista nuuskaa käyttää päivittäin jopa 7 prosenttia. Ruotsilla on erivapaus myydä nuuskaa, ja sillä on vaikutuksensa Suomeen. Enemmän tai vähemmän organisoitu tuonti ja riittämätön rajavalvonta mahdollistavat nuorten nuuskan käyttöä ja nikotiiniaddiktion syntymistä. (Kinnunen ym. 2017, 74.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen raportissa haastatellut koulu- ja opiskelijahuollon ammattilaiset pitivät nuuskaa terveydelle haitallisena, mutta tupakoinnin terveyshaitoista työntekijöiden näkemykset olivat yhteneväisemmät verrattuna nuuskaan. Tietoa tupakoinnin terveyshaitoista koettiin olevan enemmän ja pidemmältä ajalta. Tämän kuvattiin vaikuttavan niin nuorten kuin työntekijöidenkin asenteisiin. Haastateltavien mukaan nuoret eivät välitä terveyshaitoista, vaikka heillä olisi niistä tietoa. He eivät yleisesti ottaen pidä nuuskaa terveydelle haitallisena. Työntekijöiden mukaan resurssien ja tahdon puute estävät

nuuskaamiseen puuttumista. Aihetta ei nähdä riittävän tärkeänä ja toisaalta puuttuu tietoa, aikaa ja työvälineitä. (Liimakka ym. 2015, 3.)

Myös Norjassa on havahduttu maassa lisääntyneeseen nuuskan käyttöön. Norjassa on huomioitu, että tupakoinnin vähentyessä ruotsalaisten nuuskan käyttö lisääntyi samanaikaisesti. Nuuskan roolista mahdollisena tupakoinnin vähentämisen tekijänä on keskusteltu myös Norjassa laajalti. Norjassa tehtyihin terveystutkimuksiin (vuonna 1995–1997 ja vuonna 2006–2008) osallistui 1346 poikaa. Aiemmassa tutkimuksessa pojat olivat iältään 13–19-vuotiaita ja myöhemmässä 23–30-vuotiaita. Osallistujat olivat tupakoitsijoita. Tutkimuksissa selvisi, että tupakan käyttö tässä miesryhmässä kasvoi 27 prosentista murrosiässä 49 prosenttiin aikuisuudessa, lisääntyen enemmän pelkästään nuuskan ja kaksoiskäyttöön kuin vain tupakointiin. Nuorilla nuuska- ja kaksoiskäyttäjillä todettiin olevan suuri riski olla tupakoitsijoita nuorena aikuisena. Nuorten poikien laajan nuuskan käyttöä todettiin seuraavan jatkuva tupakan ja nuuskan yhteiskäyttö ja tupakoinnin jatkuvan aikuisuuteen. (Grotvedt ym. 2019.)

Taustalla tupakoinnin aloittamiseen on usein vanhempien ja vertaisten tupakointi. Varhainen aloittaminen on yhteydessä heikkoon koulumenestykseen ja psyykkiseen oireiluun. Monet savuttomien tupakkatuotteiden nuorista käyttäjistä ovat tupakoineet, mutta taustatekijät poikkeavat osittain. Näiden käyttö ei näytä erityisesti liittyvän heikompaan koulumenestykseen tai huono-osaisuuteen, sillä yhteys voi olla päinvastainen. Nuuskaamisella on yhteys urheiluun, erityisesti joukkuelajien harrastamiseen, kun taas liikunnallisten nuorten tupakointi on harvinaista. (Ollilla ym. 2017.) Ruotsissa, Norjassa ja Suomessa monet urheilijat käyttävät nuuskaa. Ruotsissa 19-vuotiaista jääkiekkoilijoista nuuskan käyttäjiä on 24,3 prosenttia. (Wickholm ym. 2012.)

Tukholman kansanterveystutkimukseen perustuva poikkileikkaustutkimus vuodelta 2006 sisälsi väestöpohjaisen 18–84-vuotiaan miehen ja naisen otoksen. Siinä tutkittiin, miten sosioekonomiset, elintapoihin ja terveyteen liittyvät ominaisuudet liittyivät nuuskan päivittäisen käytön, tupakoinnin ja kaksoistupakan käyttöön. Alhaisen koulutustason sekä ammattiluokan ja pienituloisuuden todettiin liittyvän nuuskan käyttöön. Koettu huono terveys ja psyykinen ahdistus liittyivät suuresti tupakointiin. Sosiaaliset epäterveelliset elämäntavat ja itse raportoitu huono terveys liittyivät vahvasti nuuskan ja tupakan kaksoiskäyttöön. Miesten ja naisten väliset erot olivat vähäisiä. Tutkimuksessa havaittiin Tukholman läänin eksklusiivisten nuuskankäyttäjien sosiaalisten, elämäntapa- ja terveysprofiilien olevan vähemmän suotuisia

kuin muiden kuin tupakankäyttäjien, mutta edullisempia kuin yksin tupakoitsijoiden. Tällainen tieto on tärkeää tupakoinnin valvontatoimissa ja nuuskan käytön terveysvaikutusten arvioinnissa. (Engström, Magnusson & Galanti 2010.)

3.4 Nuuskan käyttöön puuttumista koskeva aikaisempi tieteellinen tutkimus

Tutkimuksen “Varhaisen puuttumisen mallin vaikuttavuuden arviointia” tavoitteena oli nuorten päihteiden käytön ehkäiseminen. Tarkoituksena on auttaa alaikäisiä löytämään keinoja päihteiden käytön vähentämiseksi. Periaatteena on, että koulu- ja opiskelijaterveydenhuollossa terveydenhoitajat eivät anna alaikäisille lupaa alkoholin tai muiden päihteiden käyttöön. Nuoria, jotka käyttävät päihteitä, ei kuitenkaan syytellä tai heitä ei uhkailla vanhemmille tai viranomaisille ilmoittamisella, mikäli nuoren elämäntilanteessa ei ole muuta huolestuttavaa. Nuorilta odotetaan vastuunottoa käyttäytymisestään riskikäytön tai vaarallisen suurkulutuksen yhteydessä. Jos muutosta ei tapahdu, on perusteltua esimerkiksi ottaa yhteyttä kotiin. Päihteiden käytöstä keskustellaan avoimesti, ymmärtäen nuorten kokeilunhalu, vaikka päihteiden käyttöä ei hyväksytä. Tämän taustalla on odotus alle 18-vuotiaiden nuorten päihteettömyydestä sekä nuorten suojeleminen päihteiden käytön haitoilta. Luottamuksen saavuttaminen, nuorten kunnioittaminen, empatia sekä avoimuus korostuu varhaisen puuttumisen mallissa, mikä perustuu terveydenhoitajan ammatillisuuteen ja asiantuntijuuteen. Edellytyksenä terveydenhoitajille onkin muun muassa vaikeiden asioiden puheeksi ottamisen ja mini-intervention taidot sekä kyky tukea nuoren itsetuntoa ja voimavaroja. Lisäksi tarvitaan huolellista arviointia luottamuksellisuuden, vaitiolovelvollisuuden ja ilmoitusvelvollisuuden osalta. (Pirkanen, Pietilä & Laukkanen 2010, 5.)

Tutkimuksen pyrkimyksenä oli kehittää varhaisen puuttumisen toimintamalli sekä nuorten päihteiden käytön tunnistamiseen sopiva mittari. Päihdemittarin ja varhaisen puuttumisen toimintamallin soveltuvuutta testattiin tutkimus- ja kehittämishankkeessa terveystarkastuksen yhteydessä. 14–18-vuotiaat nuoret ja terveydenhoitajat sekä terveydenhoitajien yhteistyökumppanit toimivat arvioijina. Arviot mittarista olivat myönteisiä. Terveydenhoitajat arvioivat Nuorten päihdemittarin olevan hyvä keskustelun konkretisoijana. Se toimi varhaisen puuttumisen perusteluna sekä runsaasti päihteitä käyttävien että raittiiden kanssa. Terveydenhoitajien arvion mukaan käytännön tilanteissa nuori ei välttämättä vastaa mittariin todellisen päihteiden käyttönsä mukaisesti. Olettamusta vahvisti tutkimustulos, minkä mukaan suurempi osa nuorista, jotka käyttivät päihteitä runsaasti eivät antaneet lupaa toimittaa päihdemittarin tulosta terveydenhoitajille. Se on tärkeä eettinen näkökohta. Lähtökohtana

henkilökohtaisiksi tai arkaluonteisiksi koettujen terveystottumuksiin liittyvien kyselyjen tai haastattelujen yhteydessä on nuoren vastaus, eli se, mitä nuori rohkenee sillä hetkellä paljastaa. Luottamus nuoren kertomaan ja toisaalta nuoren luottamus terveydenhoitajaan on kaiken perustana. Terveydenhoitajalla on mahdollisuus tuoda esiin huolensa nuoren tilanteesta ja kutsua nuori uuteen keskusteluun, vaikka terveydenhoitajalla ei ole oikeutta painostaa nuorta kertomaan enempää. Nuorta voi auttaa muutoksen ja motivaation kehittymiseen jo huolen ilmaisemisella, välittämällä, tilanteen pohtimisella ja tarvittavalla seurannalla. (Pirskanen ym. 2010, 10.)

Kokemusten mukaan kyselyyn vastanneet nuoret ovat suhtautuneet mittariin vastaamiseen ja päihteisiin liittyvään keskusteluun hyvin asiallisesti ja myönteisesti luonnollisena osana terveystarkastusta. Nuoret ovat puhuneet avoimesti ja keskustelu on ollut luontevaa. Vastajien arvion mukaan nuoret ovat puhuneet totuudenmukaisesti päihteisiin liittyvistä asioista. Päihdemittari on saanut pysäytettyä nuoren huomaamaan päihdekäytön todellisuutta ja havainnollistanut tilannetta. Useissa vastauksissa todettiin resurssien puutteellisuutta liittyen kouluterveydenhuollon ja jatkohoitopaikkojen seurantaan. Seurantaa ei kyetä toteuttamaan. On tyydytty mini-interventioon ja halutaan uskoa, että se saa muutosta aikaan. Tuntuva huolen herätessä olisi kuitenkin järjestettävä seuranta-aikoja näille nuorille. Kehittämisehdotuksina neuvontaan vastaajat esittivät seuraavanlaisia ajatuksia; neuvonnan tueksi uutta materiaalia, faktatietoja puuttumiskeinoista ja tietoa nuorten päihteidenkäytöstä lisää vanhemmille. Toivottiin myös keinoja konkretisoida juomisen ja tupakoinnin haitat sekä keinoja perustella päihteettömyyttä ”houkuttelevana” vaihtoehtona. Terveydenhoitajien ja lääkärien arvion mukaan koulutusta ja harjoitusta tarvitaan päihdemittarin käyttöön, varhaisen puuttumisen ja motivoivan haastattelun tekniikkaan sekä nuoren motivoimiseen muutokseen. Erittäin tärkeäksi arvioitiin myös koulu- ja opiskeluterveydenhoitajien ja lääkärien osuus ehkäisevässä päihdetyössä. Usein päihteiden käyttö liittyi nuoren muihin pulmiin. Kuten esimerkiksi, mielenterveysongelmiin, masennukseen tai vanhempien päihdekäyttöön. Koettiin, että päihteiden käytön vähentäminen oli lievittänyt muita pulmia, kuten unettomuus, koulunkäyntiongelmia. Vastajilla oli hyvin rohkaisevia kokemuksia, joissa päihdeasioista kerrotun huolen ja keskustelun jälkeen nuori oli muuttanut käyttäytymistään. (Pirskanen ym. 2010, 11.)

4 NUUSKAN KÄYTÖN TERVEYSHAITAT

4.1 Nuuskan aiheuttamat hammas- ja iensairaudet

Nuuskaaja saa keskimäärin suuremman nikotiiniannoksen kuin tupakanpolttaja. Nuuskaajan hampaat värjäytyvät ja kuluvat helposti. Tavallisin nuuskan aiheuttama terveyshaitta on nuuskaleesio eli suun paikallinen limakalvovaurio. (THL 2020.) Tällainen harmahtava, paksuuntunut ja ryppyinen limakalvomuuotos näkyy paikassa, jossa nuuskaa pidetään huulen alla (Wickholm ym. 2012). Ienrajat vetäytyvät ja syöpyvät ja hampaiden kiinnityskudokset löystyvät. Vakavat ja pitkälle edenneet limakalvovauriot voivat olla syövän esiasteita. (THL 2020.)

4.2 Nuuskan aiheuttamat syöpäsairaudet ja sydän- ja verisuonisairaudet

Nuuska sisältää lukuisia syöpävaarallisia aineita. Näitä ovat muun muassa polysykliset hiilivedyt, aldehydi, raskasmetallit ja radioaktiivinen polonium 210. Kokeellisten tutkimusten perusteella nuuskauute voi vaikuttaa solujen kasvuun. Nuuskan laajamittaista, pitkäaikaista käyttöä ei ole seurattu samalla tavalla kuin tupakoinnin vaikutuksia, joten nuuskan haitoista on tietoa huomattavasti vähemmän. Nuuskan ja syövän yhteyteen viittaavia tutkimuksia on kuitenkin enemmän kuin tutkimuksia, joissa yhteyttä ei olisi todettu. Näyttöä on suu-, ruokatorvi-, maha- sekä haimasyövän vaaran suurenemisesta. (Wickholm ym. 2012.) Nuuskaaminen näyttää suurentavan myös peräsuolisyöpien riskiä (THL, 2020).

Kostean nuuskan on ajateltu olevan vähemmän haitallinen vaihtoehto tupakointiin verrattuna. Kuitenkin tarkat tiedot nuuskan käytön yhteyksistä syöpiin ovat vähäiset. Tutkimuksessa pyrittiin arvioimaan nuuskan käytön aiheuttamia riskejä suuontelon, keuhkojen ja haiman syöpään. Yksityiskohtaiset tiedot tupakansavusta ja nuuskan käytöstä haettiin seurantatutkimuksella, joka tehtiin 279 897 ruotsalaiselle miespuoliselle rakennusalan työntekijälle vuosina 1978–1992. Tutkimuksen täydellinen seuranta vuoden 2004 loppuun asti toteutettiin väestön ja terveyden rekistereiden yhteyksien kautta. Nuuskan käyttö liitettiin itsenäisesti haiman syövän riskin lisääntymiseen, mutta nuuskan käytön ei todettu lisäävän suu- ja keuhkosyövän riskiä. (Luo ym. 2007.)

Käytön yhteydessä nuuska kohottaa verenpainetta ja nopeuttaa pulssia. Nuuska on haitallista sydämelle ja valtimoverisuonille. Nuuskatessa sydämen lepovaihe lyhenee ja sydämen

kammiot joutuvat työskentelemään kovemmin pumpatakseen verta eteenpäin. Nämä muutokset voivat aiheuttaa sydämen vajaatoiminnan kehittymisen. Vähintään neljän rasian viikkokulutus luokitellaan runsaaksi nuuskaamiseksi. Se lisää kakkostyyppin diabeteksen riskiä, sillä nikotiini vähentää insuliiniherkkyyttä. Nuuskaaminen näyttää altistavan painonnousulle ja lihavuudelle. Riski metabolisen oireyhtymän syntymiseen on nuuskaajilla kohonnut (THL 2020.) Nuuska kuuluu tupakkatuotteisiin ja on terveydelle hyvin haitallista. Sen terveysriskejä ei voida väheksyä.

Intiassa tehty laaja tutkimus osoittaa savuttoman tupakan (SLT) käytön ja sepelvaltimotaudin (CHD) riskin välisen yhteyden. Tämä tutkimus on kuitenkin ristiriidassa kirjallisuustulosten ristiriitaisten tulosten vuoksi. Tutkimuksen meta-analyysin tarkoituksena oli arvioida savuttomien tupakkatuotteiden aikuisten käyttäjien kroonisen riskin arviointia sekä alaryhmäanalyysiä. Analyysi sisälsi tutkimuksia, jotka oli haettu järjestelmällisestä kirjallisuushausta julkaistuista artikkeleista, joissa arvioidaan sepelvaltimotaudin riskiä savuttomien tupakkatuotteiden käytön yhteydessä. Kaksi kirjoittajaa poimi itsenäisesti riskiarviot ja tutkimusominaisuudet mukana otetuista tutkimuksista. Yhteenvedo suhteellisista riskeistä arvioitiin satunnaisvaikutusmallin avulla. Analyysiin osallistui 20 tutkimusta neljästä WHO:n alueesta. Sepelvaltimotaudin kokonaisriski savuttomien tupakkatuotteiden käyttäjillä ei ollut merkittävästi positiivinen, vaikka kuolemaan johtavan sepelvaltimotaudin riski oli suurempi. Tulokset pysyivät ennallaan myös tupakoinnin tiukan sopeuttamisen jälkeen. Tämä analyysi osoitti, että kuolemaan johtavalla sepelvaltimotaudilla oli merkittävä positiivinen yhteys nuuskan käyttöön. Kuolemaan johtavan sepelvaltimotaudin savuttomien tupakkatuotteiden luvun laskettiin olevan 0,3 %, mikä on suurin Euroopan alueella (5 %). Savuttomien tupakkatuotteiden käytön ja kuolemaan johtavan verenpainetaudin riskin välillä havaittiin merkittävä positiivinen yhteys erityisesti eurooppalaisilla käyttäjillä ja nuuskaa käyttävillä. Meta-analyysi osoittaa maailmanlaajuisen näkökulman sepelvaltimotaudin ja savuttomien tupakkatuotteiden käytön väliseen yhtymäkohtaan erityisesti kuolemaan johtavissa sydäntapahtumissa, vaikka tupakointiin olisikin sopeutettu tiukasti. Nämä tulokset korostavat savuttomien tupakkatuotteiden riippumatonta vaikutusta kroonisten valmisteiden tuloksiin ja voivat auttaa ratkaisemaan pitkäaikaisen kiistan savuttomien tupakkatuotteiden yhteydestä sepelvaltimotaudin riskiin. Siksi ehdotetaan, että tupakoinnin lisäksi lopettamistoimet suunnattaisiin myös savuttomiin tupakkatuotteisiin sydän- ja verisuonitautien torjunnassa. (Gupta ym. 2019.)

4.3 Nuuskan aiheuttama fyysinen ja psyykkinen riippuvuus

Ihmisen elimistössä tupakkatuotteiden nikotiini sitoutuu sen omiin valkuaisaineisiin, nikotiinireseptoreihin. Elimistön oma välittäjäaine asetyylikoliini sitoutuu myös näihin reseptoreihin. Nikotiinireseptorit sijaitsevat aivoissa, autonomisen hermoston hermosoluissa sekä hermolihasliitoksissa. Aivoissa nikotiini sitoutuu pääosin hermonpäätteissä oleviin nikotiinireseptoreihin, jolloin näiden aktivoituminen lisää välittäjäaineiden vapautumista. Yleisin välittäjäaineista on dopamiini. Se säätelee mielihyvän kokemista, tunnetiloja, motivaatiota sekä motorisia toimintoja. Dopamiinin määrän kohoaminen elimistössä on kaikkien riippuvuutta aiheuttavien aineiden ominaisuus. (Broms 2012, 107.) Nikotiinin vaste vähenee tuotteiden käyttäjän elimistössä eli vaikutukselle kehittyy toleranssi (sietokyky), jolloin käyttäjä tarvitsee yhä isompia annoksia saadakseen haluamansa vasteen. (Broms 2012, 108.)

Tupakkatuotteet, joihin nuuskakin lukeutuu, eivät kuulu normaaleihin kulutushyödykkeisiin. Käyttäjälleen ne aiheuttavat vaikean riippuvuuden ja ylläpitävät sitä. Ne sisältävät aineita, jotka sellaisinaan, palamis- ja aineenvaihduntatuotteina ovat farmakologisesti aktiivisia ja myrkyllisiä. Ne aiheuttavat elimistössä solu- ja perimämuutoksia, kudonvaurioita ja sairauksia. Riippuvuuksien syntymiselle lasten ja nuorten aivot ovat paljon herkemmat kuin aikuisten johtuen keskeneräisestä aivojen kehityksestä. Voimakkaan elinikäisen riippuvuuden aiheuttavat tupakkatuotteiden sisältämä nikotiini ja muut yhdisteet, jotka muokkaavat pysyvästi nuoren aivojen rakennetta. (Hara ym. 2010, 3). Nuoren aivotoimintaa nikotiini muokkaa nopeasti ja riippuvuus voi päästä kehittymään hyvin vähäisistä määristä (Hara ym. 2010, 18). Nuuska aiheuttaa voimakkaan riippuvuuden pitkän altistusajan ja nikotiinipitoisuuden takia. Nuuskatessa nikotiini imeytyy suun limakalvon läpi. Korkea pH lisää ja nopeuttaa imeytymistä. (Wickholm ym. 2012.)

Nikotiini on tupakan keskeisin riippuvuutta aiheuttava aine. Kaikki tuotteet, joissa on nikotiinia aiheuttavat siten riippuvuutta. Vieroitusoireet ovat fyysisen riippuvuuden merkkejä. Elimistö alkaa vaatia lisää nikotiinia, kun edellisestä annoksesta on kulunut riittävästi aikaa. Vieroitusoireista yleisimpiä ovat kärsimättömyys, levottomuus, ärtyneisyys, keskittymisvaikeudet, univaikeudet, päänsärky, makean himo tai ruokahalun lisääntyminen. Uuden nikotiiniannoksen saatuaan käyttäjän vieroitusoireet vaimenevat joksikin aikaa. Tyypillistä fyysiselle riippuvuudelle on kierre, jossa uudella nikotiiniannoksella korjataan epämiellyttävää oloa. Tällaisten toistuvien vieroitusoireiden kanssa on hankalaa nauttia kunnolla vapaa-ajasta, opiskella tai tehdä töitä. Sosiaalisen tai psyykkisen riippuvuuden

huomaa siitä, että tietyt rutiinit, tilanteet tai tunteet toimivat vahvoina ärsykkeinä. Esimerkiksi nuuskatessa aina matkalla kotoa bussipysäkille, jo saman reitin kulkeminen saa käden hapuilemaan nuuskarasiaa. (Fressis [viitattu 6.5.2021])

Omaa tupakkatuotteiden käyttöään nuoret pitävät usein tilapäisenä, ja he uskovat voivansa lopettaa käytön, koska tahansa niin halutessaan. Tämä kertoo nuorten kypsymättömyydestä tehdä arvioita ja ratkaisuja. Esimerkiksi tupakoivista nuorista puolet suunnittelee lopettavansa piakkoin. Monelle nuorelle nopeasti kehittyvä riippuvuus ja lopettamisen vaikeus tulee suurena yllätyksenä. (Hara ym. 2010, 14.) Nuuskan nikotiinipitoisuus on suuri, jopa 3–5 kertaa suurempi kuin tupakassa, ja siitä nikotiini imeytyy hitaammin kuin tupakasta. Kun nuuskaa käytetään pitkiä aikoja päivittäin, voi saatu nikotiinimäärä olla huomattavasti tupakkaa suurempi. Nuuskan käyttäjille kehittyy useimmiten voimakkaampi nikotiiniriippuvuus kuin tupakoitsijoille. (Heikkinen 2019.)

4.4 Nuuskan käytön aiheuttaman riippuvuuden hoito

Yhä useampi nuori aikuinen käyttää nuuskaa. Nuuskaa käytetään usein yhdessä savukkeiden kanssa, ja vain harva nuori aikuinen lopettaa tupakoinnin aloitettuaan nuuskan käytön. Voikin olla, että eri nikotiinivalmisteita samanaikaisesti käyttävät ovat vahvemmin nikotiiniriippuvaisia. Mikä tekee heille nikotiinista vieroittumisen entistä haastavammaksi. Miten heitä tulisi ohjata irti nikotiiniriippuvuudesta? Käytännön työssä olisi mahdollisesti järkevää ottaa käyttöön kaikki vieroituskeinot, jotka ovat keski-ikäisillä tupakoitsijoilla tehokkaaksi todettuja hoitomuotoja. Tosin huomioiden nuorten aikuisten yksilölliset tarpeet ja mieltymykset. Jokaiselle nikotiiniriippuvaiselle tupakoinnin lopetukseen motivoituneelle nuorelle aikuiselle tulisi tarjota vieroitusoireiden lääkehoitoa, tosin se ei aina yksin riitä. Pitkäaikaisten tulosten saavuttamiseen voisi auttaa yksilöllisen tai ryhmissä annettavan terapiamuotoisen hoidon saatavuuden lisääminen ja käyttö lääkehoidon rinnalla. Kuitenkin jo lyhyt nuoren aikuisen omaa lopetuspäätöstä tukeva haastattelu voi edistää hänen savuttomuuttaan. Kiinnostunut ote nuoren aikuisen tupakasta vieroitukseen, nikotiiniriippuvuuden astetta vähättelemättä, lieneekin tärkeintä. Auttamalla nuoria aikuisia irti tupakasta, pääsemme lähemmäs tavoitetta savuttomasta yhteiskunnasta sekä samalla vähennämme tupakointiin liittyvää sairastavuutta tulevaisuudessa. (Tuisku ym. 2016.)

Käypä hoito -suositus tupakka- ja nikotiiniriippuvuuksien ehkäisystä ja hoidosta vuodelta 2018 ohjeistaa terveydenhuollon ammattilaisen tehtäväksi tunnistaa potilaan tupakointi ja nikotiiniriippuvuus. Se kehottaa tupakoinnin lopettamiseen sekä kannustaa ja auttaa vieroittautumisessa. Asiakkaan hoitosuunnitelmaan kirjataan vieroituksen tavoitteet ja toteutus yhdessä asiakkaan kanssa. Suosituksena on, että vieroituksen aloittaville tulee järjestää seurantakontrolli 1–2 viikon, 1 kuukauden sekä 3 kuukauden päähän vieroituksen aloituksesta. Vieroituksen seurantavälejä voidaan muokata myös yksilöllisten tarpeiden mukaan. Tehokkaita vieroituksessa käytettäviä lääkkeitä ovat varenikliini, bupropioni, nortriptyliini ja nikotiinikorvaushoito. Tulee muistaa, että tupakoinnin lopettaminen vaatii keskimäärin 3–4 yritystä, joten tupakoinnin uudelleen aloittaminen ei osoita vieroituksen lopullista epäonnistumista. (Käypä hoito 2018.)

Nikotiinikorvaushoito on lyhytaikaiseen käyttöön tarkoitettu lääkehoito helpottamaan vieroitusoireita. Mikäli tupakka- tai nikotiinituotteiden lopettaminen on vaikeaa. Lääkäri tai terveydenhoitaja voi arvioida, onko nikotiinikorvaushoidosta hyötyä. Lyhytaikaisesta nikotiinikorvaushoidosta ei ole haittaa lääkärin tai terveydenhoitajan antamien ohjeiden mukaan käytettynä. Myös apteekki henkilökunta osaa antaa ohjeita oikeanlaiseen käyttöön. Alaikäisellä tulee olla resepti nikotiinikorvaushoitojen ostamiseen apteekista. (Fressis [viitattu 6.5.2021])

Nuorten nikotiiniriippuvuuden arvioinnissa on mahdollista käyttää nuorille kehitettyä Hooked On Nicotine Checklist -testiä. Testi havaitsee herkemmin riippuvuuden ensimmäisten merkkien ilmaantumisen. Tällaiset herkemmin riippuvuuden ensimmäisten merkkien ilmaantumista havainnoivat mittarit sopivat epäsäännöllisesti tai vähäisiä määriä tupakkatuotteita käyttäville. Näistä tutkituin ja käytetyin on Hooked On Nicotine Checklist (HONC). HONC-testiä on muokattu ja sovellettu tutkimuskäytössä myös vesipiippua ja nuuskaa käyttäville nuorille (Ollila 2018.)

Tupakkariippuvuus luokitellaan kolmeen tekijään; fyysinen nikotiiniriippuvuus sekä psyykinen- ja sosiaalinen riippuvuus. Yhdessä nämä tekijät tekevät tupakkariippuvuudesta haastavan. Erilaisia tupakkatuotteita käytetään eri tavoin. Myös niiden aiheuttaman riippuvuuden hoidossa voi olla erityispiirteitä. Esimerkiksi nuuskariippuvuuden hoidossa tulee huomioida, että elimistön nikotiinin kokonaispitoisuus on nuuskaajalla yleensä suurempi kuin savukkeita polttavilla. Kaikkiin näihin on suunniteltava itselleen sopivat keinot, mutta silloin tupakkariippuvuus on voitettavissa. (Patja 2020.)

5 NUORISO-OHJAAJA NUOREN TERVEYDEN EDISTÄJÄNÄ

5.1 Nuoriso-ohjaajan tehtävä

Nuoriso- ja yhteisöohjaaja järjestää, ohjaa sekä suunnittelee eri-ikäisten ihmisten toimintaa. Työhön kuuluu eri ikäisten ohjaus-, opastus- ja tukityö. Työssä korostuvat osallisuuden lisääminen, kansalaistoiminta ja monikulttuurinen työ. Harrastus- ja toimintamahdollisuuksien ohella alalla painottuu nuorten elinolojen kehittäminen. Työssään nuoriso-ohjaaja laajentaa ja turvaa nuorten yhteiskunnallisia osallistumismahdollisuuksia. (Opintopolku 2020.)

Nuorisolain (L 72/2006) mukaan kunnan nuorisotoimi edistää ja tukee nuorten yhteiskunnallista osallisuutta ja kasvua nuorten omissa yhteisöissä. Nuorisotoimi järjestää lapsille ja nuorille harrastus-, kerho- ja iltapäivätoimintaa. Se tukee nuoren ohjautumista työelämään ja vaikuttaa nuoria koskevaan poliittisen päätöksentekoon yhdessä nuorten kanssa. Yhteisillä pelissäännöillä ehkäistään päihteiden käyttöä päihteettömissä nuorisotiloissa. Ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta aikuisten tulee toimia kannustajina, luottamuksellisina kuuntelijoina ja läsnä olevina nuorisotilojen viihtyvyyden turvaajina. Päihteettömyyttä tulee valvoa ja tarvittaessa päihteet tulee ottaa puheeksi nuorten kanssa. Työskentely nuorisotoimessa on verkostomaista osana monialaisia palveluketjuja. Nuorisotoimella on lastensuojelulain mukainen ilmoitusvelvollisuus. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015, 63.)

Ammatilliseen nuorisotyöhön vaaditaan tehtävään sopiva koulutus, ja se on palkallista. Vapaaehtoisessa nuorisotyössä työtä voidaan tehdä ammattimaisesti, mutta se perustuu henkilön vapaaehtoiseen sitoutumiseen. Kasvatus ja nuorten kohtaaminen ovat ammatillisen nuorisotyön perusta. Sen ytimessä on kasvatussuhteen dialogisuus nuorison ja nuoriso-ohjaajan välillä. (Soanjärvi 2011, 130.) Nuoret tarvitsevat nuorisotyötä ja nuoriso-ohjaajia kulkemaan rinnalla nuoruuden haasteissa ja puhumaan heidän puolestaan (Soanjärvi 2011, 129). Nuoriso-ohjaajan työtä on siis sekä ammatillista että vapaaehtoista. Molemmat ovat tärkeässä roolissa nuorten parissa, mutta on tärkeää erottaa näiden merkitys.

Nuorisotyö tapahtuu pääasiassa sellaisissa paikoissa ja tiloissa, joissa ei välttämättä käy muita aikuisia ja ammattilaisia. Työnantajat voivat nimittää periaatteessa kenet tahansa nuoriso-ohjaajaksi, varsinaista lakisääteistä ohjeistusta ei ole. (Soanjärvi 2011, 119.) Nuoriso-ohjaajalta odotetaan laajaa osaamista ja odotukset ovat ristiriitaisia. Nuoriso-ohjaajan tulee

huomioida sekä yksilö että nuorisoryhmä ja vastata samaan aikaan nuorten osallisuuteen, syrjäytymiseen, kontrollointiin ja emansipaatioon. (Soanjärvi 2011, 131.) Kaikkeen nuoriin liittyvään keskusteluun yritetään epätoivoisesti vastata nuorisotyössä (Soanjärvi 2011, 118).

5.2 Monimuotoinen nuorisotyö

Nuorisotyö saa yhteyden nuoriin heidän omissa ympäristöissään (Hara ym. 2010, 27). Eri alojen ammattilaiset, jotka työskentelevät lasten ja nuorten parissa, tunnistavat terveen kasvun ja kehityksen uhkia lapsilla ja nuorilla. Häiriö kasvuympäristössä ei yleensä ole yksiselitteinen, mutta toimiva yhteistyö lasten ja nuorten vanhempien, muiden viranomaisten ja tahojen kanssa normalisoi tilannetta parhaiten. (Hara ym. 2010, 21.) Nuorten hyvinvoinnin ja tulevaisuuden kannalta tupakkatuotteiden käyttämättömyyden on sisällyttävä ja näyttävä nuorten parissa toimivien järjestöjen toimintakulttuurissa. Lastensuojelu-, sosiaali- ja terveysjärjestöt antavat terveyteen liittyvää asiantuntija-apua toisille kansalaisjärjestöille ja toimijoille. (Hara ym. 2010, 30.)

Nuorisotyön moninaisuus ja monipuolisuus tuo erilaisia mahdollisuuksia arvojen tarkasteluun ja nuorisotyön eettiseen pohdintaan. Työntekijää haastavat itsenäinen työskentely, suora kontakti nuoriin sekä elämän inhimillisyys. Nuorisotyössä ainoita oikeita ratkaisuja on harvoin, työ on usein uusien mahdollisuuksien etsimistä, löytämistä ja antamista. (Rauas 2015, 108.) Arvot, etiikka ja eettisyys ovat välttämätön osa elämää. Millaiset ovat arvot, joista toiminta lähtee sekä millaista on eettisesti hyväksyttävä nuorisotyö muuttuvassa maailmassa. Nuorisotyön eettisyys koostuu työn moninaisuudesta, työntekijän vallasta sekä oikean ja väärän toiminnan rajoilta. Eettinen pohdinta alkaa vaihtoehtojen näkemisestä. (Rauas 2015, 106.)

5.3 Ennaltaehkäisevä päihdetyö ja nuuskaamiseen puuttuminen nuoriso-ohjaajan toteuttamana

Ehkäisevä päihdetyö on osana hyvinvoinnin, terveyden sekä turvallisuuden edistämistä. Päihteiden käytön ehkäiseminen ja käytön aiheuttamien haittojen vähentäminen niin päihteiden käyttäjille, heidän läheisilleen kuin yhteiskunnallekin, kuuluu ehkäisevän päihdetyön tavoitteisiin. Tavoitteena on myös edistää perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista päihteisiin liittyvissä asioissa sekä tuoda lisää ymmärrystä päihteiden käytöstä ja ilmiöistä, jotka liittyvät

niihin. Lain (L 523/2015) mukaan ehkäisevä päihdetyö sisältää alkoholin, tupakan, huumausaineiden ja muiden päihtymiseen käytettävien aineiden sekä rahapelaamisen aiheuttamien haittojen ehkäisyn. Kunnille kuuluu päävastuu ehkäisevästä päihdetyöstä. (THL 2020). Terveyden edistäminen on pitkäjänteistä työtä. Väestön välillä terveyserot ovat suuria. Terveyserojen kaventaminen vaatii eritoimialojen välistä yhteistyötä. Suomalaisten hyvinvointi 2014-raportin mukaan nuorten elintavoissa on tapahtunut myönteistä kehitystä viime vuosien aikana, mutta kansainvälisesti verraten terveyden ja elämänlaadun erot ovat pysyneet suurina väestöryhmien välillä. (Syrjäytymistä vähentävä toimenpideohjelma 2011–2015, 2–3).

Päihteiden kysyntään ja saatavuuteen pyritään vaikuttamaan ehkäisevän päihdetyön avulla ja sitä kautta myös päihteiden käyttöön. Työn tulee perustua tutkittuun tietoon ja tieteelliseen näyttöön päihteiden käytöstä ja siitä aiheutuvista haitoista. Useita hyväksi havaittuja menetelmiä ja toimintamalleja on kehitetty käytännön toimintaan. Esimerkiksi kysyntään voidaan vaikuttaa vuorovaikutteisella päihdekasvatuksella ja viestinnän keinoin eli tarjoamalla tietoa päihteistä ja niiden vaikutuksista sekä motivoimalla hyvinvointia edistävien valintojen tekemiseen. Yhteisöissä tehtävä päihdetyö kattaa suuren määrän erilaisia toimia. Viranomaisten toimilla voidaan vaikuttaa päihteiden saatavuuteen. Toimilla rajoitetaan ja säädellään päihteiden myyntiä tai anniskelua esimerkiksi ravintoloissa tai julkisissa tiloissa ja tilaisuuksissa. Yhteistyöhön tähdätään myös viranomaisten, järjestöjen ja alkoholia myyvien ja markkinoivien elinkeinoharjoittajien kanssa, jotta päihteiden saatavuutta saataisiin rajoitettua. Koko väestö on ehkäisevän päihdetyön kohteena ja päihdehaittojen ehkäisyyn tarvitaan koko yhteiskuntaa. Inhimillinen kärsimys, sosiaali- ja terveyspalvelujen tarve sekä väestöryhmien väliset terveyserot vähenevät pitkäjänteisellä ehkäisevällä päihdetyöllä. Se myös lisää työn tuottavuutta ja varmistaa väestön työ- ja toimintakyvyn myös tulevaisuudessa. (THL 2020.)

Riskiehkäisyn osalta päihteiden käytön yleisten terveysriskien korostaminen voi jäädä konkretisoitumatta arkielämän näkökulmasta. Sillä nuoret, jotka haluavat elää tässä ja nyt, eivät koe puhuttelevana pitkäaikaisia terveydellisiä riskejä. On päästävä lähemmäs nuorten omaa arkitodellisuutta ja kulttuuria. (Viitanen 2015, 294.) Ehkäisevän päihdetyön kehittäminen on mahdollistanut myös nuorten parissa tehtävän työn kehittämisen. Yhteistyöverkoston on oltava toimiva, jotta kehittämistyö onnistuu. Työssä tulee olla mukana käytännön työntekijöitä mahdollisimman laajasti. (Viitanen 2015, 285–286.)

Ehkäisevän päihdetyön osaamisen tarve vaihtelee koulutusaloittain ja ammateittain. Ehkäisevä päihdetyö onkin osa sosiaali- ja terveyshuollon, kasvatusta-, liikunta- ja nuorisotalon,

pelastusalan sekä poliisin koulutusta. Osalle riittää ehkäisevän päihdetyön osalta riittävä perusymmärrys, kun taas osa tarvitsee syventävämpää osaamista menetelmistä, taustoista sekä tutkimuksesta. Tärkeää on myös levittää tietoa jo työssä olevien ammattilaisten käyttöön. Runsaasta ehkäisevän päihdetyön tutkimustiedosta huolimatta asiantuntijat ovat arvioineet, että tutkimustiedon soveltamisessa käytäntöön on tehostamisen varaa. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015, 64.)

Päihdehaittojen ehkäisyn taitoja tarvitaan sosiaali- ja terveydenhuollon lisäksi myös muissa palveluissa ja työpaikoilla. Varhaisen avun tarjoaminen kattavasti, yhteisötoiminnan tehostaminen sekä ehkäisevän päihdetyön laadun kehittäminen edellyttävät ammatillista osaamista. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015, 29.) Yleisessä päihde-ehkäisyssä nuorten sosiaalinen vahvistaminen näkyy osallisuutena, heidän luottamuksensa ja vastuuntuntonsa rakentamisena. Tarkoituksena on antaa nuorille ajankohtaista tietoa eri päihdeaineista ja käytön aiheuttamista yleisistä riskeistä. (Viitanen 2015, 292.) Asioiden käsittelyn tulisi olla mahdollisimman lähellä nuorten omaa kokemusmaailmaa. Haasteena on, että yleinen ehkäisy tavoittaa riskiryhmään kuuluvat nuoret. (Viitanen 2015, 293.)

Murrosiän kynnyksellä aloitetaan yleensä ensimmäiset tupakka-, nuuska- ja sähkötupakkakokeilut. Nuorisotyöntekijöillä on hyvät mahdollisuudet vaikuttaa nuoriin, jotka ovat nuorisotyö toiminnassa mukana ja siten vaikuttaa heidän asenteisiinsa. Nuorisotyöntekijä voi omalla toiminnallaan näyttää esimerkkiä. Nuorisotyöntekijä voi luoda nuorisotalosta nikotiinittoman ja turvallisen kasvu- ja kehitysympäristön nuorille. Nuoret ovat tekemisissä nuorisotyöntekijöiden kanssa vapaa-ajallaan, joten kontaktit ovat usein epämuodollisia. Ne syntyvät nuorten omien toiveiden ja tarpeiden mukaisesti sen mukaan, minkä nuori kokee ja valitsee omakseen. Tällöin välitön ja luonteva kohtaaminen nuoren kanssa on mahdollista. Se on nuorisotyön ammattilaiselle hieno mahdollisuus niin kannustavan kuin kriittisenkin kasvatustyön toteuttamiseen. Nuorisotalot ovat koulun ja kodin ohella paikkoja, joissa nuoria voidaan kannustaa terveellisiin elämäntapoihin ja tekemään järkeviä päätöksiä terveyden kannalta. Tupakka- ja nikotiinituotteista kieltäytyminen tai niiden käytön lopettaminen vaatii aina motivaatiota, taitoja ja tietoja. Nuorisotyöosuuden tavoitteena NikEdu- sivustolla on tarjota tietoa ja tukea niin nuorisotyön johtajille kuin nuorten parissa toimiville ohjaajille siitä, miten ennaltaehkäistä nuorten tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä, tukea käytön lopettamista rakentavasti ja nuorten tarpeet huomioiden sekä luoda nikotiinittomuutta tukeva ympäristö. (Fressis Edu [viitattu 20.3.2021])

Nuorten ja nuorisotyöntekijöiden kertoman mukaan nuuskan käyttö on erittäin yleistä kouluissa. Nuuskan käyttö näkyy myös usein koulujen siisteydessä. Toisin kuin kouluissa, nuorisotaloilla nuuskan käyttöön on kyetty puuttumaan suhteellisen tehokkaasti. Yhtenä syynä tähän voidaan pitää sitä, että nuorisotalojen ohjaajat tunnustavat nuuskan käytön opettajia paremmin. Lisäksi nuorisotaloilla mahdollisuudet kontrolliin ja sanktioihin saattavat olla paremmat kuin kouluilla. Aiheellista on miettiä, osataanko nuorisotaloilla tunnistaa nuorten nuuskan käyttö ja siihen sidoksissa oleva kulttuuri paremmin verrattuna esimerkiksi koulujen osaamiseen ja puututaanko siihen myös paremmin. (Piispa 2018, 43–44.)

Nuorisotyössä tulee kohdata nuori omana itsenään ei päihteiden käyttäjänä. Nuoren asianmukaiseen kohtaamiseen on kiinnitettävä huomiota. Tärkeää on antaa nuorelle aina uusi mahdollisuus. On muistettava kuunnella nuorta, olla läsnä ja tavoitettavissa jokaiselle nuorelle, jonka kohtaa. Nuoren kanssa on uskallettava ottaa puheeksi myös vaikeat asiat. On tärkeää uskaltaa puhua päihteistä, vaikka ei tietäisi kaikkia päihteisiin liittyviä faktoja. Oleellista on tuoda ilmi, että on kiinnostunut siitä, miten nuorella menee. (Ehkäisevä päihdetyö 2021.) Nuoren kanssa on hyvä yhdessä pohtia päihteiden käytön syitä. Minkälaisia koettuja hyötyjä, uskomuksia, kirjoittamattomia sääntöjä ja itsestään selviä normeja päihteiden käytöllä on? Hyödyllistä olisi miettiä keinoja sille, miten rakentaa arkea ja saada iloa ilman päihteitä. Myös omaa suhtautumistaan päihteisiin on tärkeää miettiä. Nuorisohjaajan tulee tiedostaa oma roolinsa auktoriteettina. (Ehkäisevä päihdetyö 2021.)

Yhteisten sääntöjen ja rajoitusten pohtiminen työyhteisön kesken on olennaista nuorisohjaajan työn onnistumiselle, mitä asioita sallitaan ja mitä ei. On tärkeää miettiä etukäteen, kuinka suhtaudutaan erilaisiin tilanteisiin, kuten päihteiden käyttöön, välittämiseen, myyntiin sekä päihteistä puhumiseen. Etukäteen on hyvä myös sopia, minkälaisia toimintatapoja noudatetaan, jos rajoituksia rikotaan huomioiden mahdollisimman oikeudenmukaiset ja eettiset käytänteet. Rajoitusten tarkoituksista ja tavoitteista on suotuisaa puhua yhdessä nuorten kanssa. Kaikkien kanssa yhdessä laaditut säännöt ja niiden ajanmukainen päivittäminen tilanteiden mukaan on olennaista. Rajojen asettaminen on välittämistä. Rajat luovat turvaa siipiään kokeileville nuorille. Nuorten kanssa tulee myös keskustella siitä, mikä on laissa kiellettyä. (Ehkäisevä päihdetyö 2021.)

Suunnitelmien teolla ja vastuunjaolla on merkitystä. Työyhteisön kesken tulisi luoda rakenteet ehkäisevälle päihdetyölle. Työmäärään tasainen jakaminen ja vastuutahojen nimeäminen helpottaa vastuun taakkaa. Yhtenäiset, toimivat käytännöt jättävät aikaa ja voimavaroja

reagoida ja olla enemmän läsnä nuorten kanssa. Ehkäisevän päihdetyön vaikuttavuutta lisää se, että asiaa pidetään yllä säännönmukaisesti ja toistuvasti. Se myös osaltaan madaltaa kynnystä ottaa päihteet puheeksi. Vertaistuen saaminen päihdetyön ehkäisyä tukevaan työhön on tärkeää. Omassa työyhteisössä sekä moniammatillisesti kannattaa jakaa kokemuksia, haasteita ja toimintatapoja. Hyviä käytänteitä ovat osallistuminen verkostotyöhön, toimimattomien käytäntöjen kyseenalaistaminen sekä rohkea omien toimintatapojen kertominen päihteistä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi. (Ehkäisevä päihdetyö 2021.)

5.4 Nuoriso-ohjaajan ja nuorten yhteistyö nuorten terveyden edistämisessä

Terveyden edistäminen on toimintaa, jonka tavoitteena on tukea ihmisten mahdollisuuksia hyvinvoinnin, terveyden, osallisuuden sekä työ- ja toimintakyvyn ylläpitoon ja parantamiseen. Hyvinvointia ja terveellisten valintojen tekemistä tuetaan luomalla mahdollisuuksia ja pitämällä huolta olosuhteista. (THL 2019.) EHYT ry. Toteuttaa nuuska-agentti-mallia. Siinä nuoret ovat itse ehkäisevän päihdetyön tekijöitä ja vertaisosaajia nuorten keskuudessa. Tavoitteena on täten lisätä lasten ja nuorten tietoisuutta nuuskasta, pohtia nuuskan käytön vaikutuksia sekä ehkäistä kokeiluja ja käyttöä. EHYT ry:n koulutuksen saanut aikuinen, esimerkiksi opettaja, nuoriso-ohjaaja tai muu nuorten kanssa toimiva taho ohjaa nuuska-agenttien toimintaa. Ohjaajien koulutus kestää noin 2,5 tuntia. Tehtävänä ohjaajalla on koota vapaaehtoisten nuorten ryhmä ja kouluttaa nuuska-agentit. Ohjaaja myös sopii infotilaisuuksista ja järjestää muut yhdessä sovitut tapaamiset, kuten palautekeskustelun. (EHYT Ry 2021.)

5.5 Terveydenhuollon ammattilaisilta tarvittava tuki ja ohjaus nuorten päihteiden käyttöön puuttumiseen

Terveyspalvelujärjestelmän jokaisessa yksikössä harjoitetaan terveyden edistämistä. Perusterveydenhuollossa, kuten neuvoloissa, työterveyshuollossa, terveydenhoitajien vastaanotolla ja kouluterveydenhuollossa, on erityisesti suuntauduttu terveyden edistämiseen. (Leino-Kilpi 2015, 185.) Terveyttä edistäessään hoitotyöntekijä pyrkii ohjauksen keinoin tukemaan potilasta ymmärtämään terveyttä sekä tunnistamaan mahdollisia terveysongelmia ja ennakoimaan ja ehkäisemään niiden syntymistä. (Leino-Kilpi 2015, 184.) Terveyttä edistävien valintojen tekeminen elämässä edellyttää sitä, että luotettavaa tietoa on saatavilla. Päihteiden käyttöön liittyvistä riskeistä ja haitoista tulee olla tietoa saatavilla kuten myös päihteiden käytön vähentämisen ja avun saannin mahdollisuuksista. Erityisesti haittariskejä koskevassa neuvonnassa tulee kiinnittää huomiota elämänkaaren murrosvaiheisiin. Nuorilla

tällaisia ovat muun muassa siirtyminen alakoulusta yläkouluun ja opiskelijaelämän aloittaminen. (Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma 2015, 43.)

6 OPINNÄYTETYÖN TAVOITE JA TARKOITUS

Tarkoituksena on kuvata nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä. Opinnäytetyössä haluttiin selvittää, missä määrin nuoriso-ohjaajat kokevat nuorten nuuskan käyttöä esiintyvän. Tavoitteena on saada tietoa, millaisia keinoja nuoriso-ohjaajat käyttävät puuttuessaan nuorten nuuskan käyttöön sekä tuottaa tietoa nuoriso-ohjaajien esimiehille siitä, tarvitsevatko nuoriso-ohjaajat lisää tietoa nuuskasta ja keinoista puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

Tutkimustehtävät ovat seuraavat:

1. Millaisia kokemuksia nuoriso-ohjaajilla on nuorten nuuskan käytön yleisyydestä?
2. Millaisia keinoja nuoriso-ohjaajilla on työssään puuttua nuorten nuuskan käyttöön?

Opinnäytetyössä yhdistyy sekä empiirinen että teoreettinen aineisto. Opinnäytetyön tuloksena on tarkoitus syntyä aiempaan tutkittuun tietoon ja laadullista menetelmää hyödyntävään eläytymismenetelmätutkimukseen perustuva yhteistuotos nuoriso-ohjaajien näkökulmasta nuorten nuuskan käyttöön ja siihen puuttumiseen. Tapahtuuko nuuskaamista nuorten vapaa-ajalla ja nähdäänkö siihen puuttuminen tarpeellisena? Opinnäytetyö laadittiin avuksi nuoriso-ohjaajille itselleen ja heidän työnantajilleen sekä opinnäytetyötä vastaanottavalle Pohjanmaan Syöpäyhdistys Ry:lle.

7 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

7.1 Opinnäytetyön aineiston keruu ja kohderyhmä

Lokakuussa 2020 tutkimuslupaa haettiin kohderyhmäorganisaatioilta, jotka olivat viideltä eri paikkakunnalta. Syksyn ja talven 2020 aikana kerättiin tietoa aiheesta ja luotiin nuoriso-ohjaajille suunnattu eläytymismenetelmän avulla toteutettu tutkimus. Tutkimuksen kehyskertomukset toimitettiin heille syksyllä. Opinnäytetyötä työstettiin talven 2020 aikana. Saadut vastaukset analysoitiin ja niihin peilattiin aiempaa tutkittua tietoa.

Aineistonkeruun jälkeen koottu aineisto on analysoitava jollain systemaattisella tavalla. Tällöin puhutaan analyysimenetelmistä. Laadullisen ja määrällisen aineiston analyysimenetelmät poikkeavat toisistaan ja niihin perehtyminen on tehtävä huolellisesti, ennen kuin koottua aineistoa ryhdytään purkamaan tuloksiksi. Jotta työn edustavuutta ja luotettavuutta voidaan arvioida, menetelmät ja prosessin eteneminen tulee raportoida niin yksityiskohtaisesti, että aineistonkeruu ja analysointi voitaisiin selvityksestä saatavan tiedon perusteella periaatteessa toistaa samanlaisena.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tutkimuksena, koska tutkimuksen avulla haluttiin selvittää nuoriso-ohjaajien aitoja kokemuksia valmiuksistaan puuttua nuorten nuuskan käyttöön ja edistää nuorten terveyttä. Tutkimukseen osallistuva ryhmä valittiin tarkoituksen mukaisesti. Aineiston keruu rajattiin 40 nuorisotyöntekijään.

Sosiaalipsykologi Antti Eskola toi eläytymismenetelmän Suomeen, käynnistämällä ensimmäiset tutkimuskokeilut keväällä 1982 (Eskola 1998, 60). Eläytymismenetelmällä tarkoitetaan tutkimusaineiston keräämistä siten, että vastaaja kirjoittaa pienen esseän lyhyehkön tarinan pohjalta, tutkijan antamien ohjeiden mukaan. Esseessä vastaaja vie mielikuvituksensa avulla kehyskertomuksen eli tämän lyhyehkön tarinan eteenpäin. Vastaajan on mahdollista kuvata, mitä on voinut tapahtua tai on täytynyt tapahtua kehyskertomuksessa esitettyä tilannetta aikaisemmin. (Eskola 1997, 5.)

Eläytymismenetelmän kehyskertomuksesta on kaksi versiota tai mahdollisesti useampi. Versiot poikkeavat toisistaan, jonkin keskeisen seikan suhteen. Menetelmän käytössä keskeistä on vaihtelun vaikutuksen selvittäminen eli variointi: mikä vastauksissa muuttuu, kun jokin keskeinen elementti kehyskertomuksessa muutetaan. (Eskola 1997, 6.) Tällainen variointi erottaa eläytymismenetelmän monista muista tiedonhankintamenetelmistä.

Menetelmä pakottaa käyttäjänsä aktiiviseen teoreettiseen työhön, koska se ei mahdollista automaattisia ratkaisuja. (Eskola 1998, 10,12.)

Eläytymismenetelmää käyttäessä ei ole mahdollista täysin kontrolloida tutkimukseen osallistuvien vastauksia. Kehyskertomukset muodostetaan lyhyiksi, koska pitkiä kehyskertomuksia käytettäessä vastaajalle mahdollistetaan monenlaisia virikkeitä. Tällöin eri vastaajat saattavat kirjoittaa oman tarinansa hyvin erilaisten virikkeiden perusteella ja se vaikeuttaa tarinoiden vertailua. Jo silloinkin, kun käytetään kahta lyhyttä kehyskertomusta, jotka poikkeavat yhden seikan osalta, saattavat vastaajien tulkinnat poiketa myös muiden kuin tutkijan tarkoittamattomien asioiden osalta. (Eskola 1998, 44.)

Eläytymismenetelmällä saadut vastaukset kertovat, esimerkiksi eri säännöistä ja tavoista. Ne paljastavat, minkälaisen eri tekijöiden vastaajat kuvittelevat vaikuttavan ihmisen toimintaan, valintoihin ja sosiaaliseen käyttäytymiseen. Sekä tilanteen että vastaajan sosiaalisuus ja kulttuurisidonnaisuus yritetään tavoittaa eläytymismenetelmää käytettäessä. (Eskola 1997, 15.)

Opinnäytetyön empiirisen aineiston keruu tapahtui eläytymismenetelmää hyödyntäen. Eläytymismenetelmän mukainen kehyskertomus lähetettiin nuoriso-ohjaajille Eurajoelle, Raumalle, Seinäjoelle, Tampereelle ja Vaasaan. Vastaajia pyydettiin eläytymään annettuihin kehyskertomuksiin, käyttämään mielikuvitusta ja kirjoittamaan, miten toimisi vastaavanlaisessa tilanteessa.

Opinnäytetyön kohderyhmänä olivat nuoriso-ohjaajat. He kohtaavat mitä luultavammin työssään nuuskaa käyttäviä nuoria ja ovat mahdollisesti huomioineet muutoksia nuorten nuuskan käytössä viimeisen kymmenen vuoden aikana. Nuoriso-ohjaajat pääsevät työssään lähelle nuoria. Oletus on, että he tunnistavat nuorten nuuskan käytön ja puuttuvat siihen. Nuoriso-ohjaajan ja nuoren välillä vallitsee usein välitön luottamuksellinen vuorovaikutussuhde. Tämän vuoksi katsotaan, että nuoriso-ohjaajien mahdollisesti kohtaama nuorten nuuskan käyttö ja siihen puuttuminen tukevat nuorille suunnattua päihdekasvatusta. On tärkeää, että ohjaajat tiedostavat nuuskan moninaiset terveyshaitat. Tällöin he osaavat suhtautua nuuskan käyttöön sen vaatimalla vakavuudella. Nuoriso-ohjaajat varmasti haluavat tukea nuoria kaikin mahdollisin keinoin. Siinä onnistuakseen he tarvitsevat kattavan koulutuksen myös riippuvuutta aiheuttavista päihteistä, kuten nuuskasta.

Tutkimuksessa sovellettiin kvalitatiivista, harkinnanvaraista otantaa. Edellä mainittu toteutustapa sopi opinnäytetyöhön, koska haimme nuoriso-ohjaajilta kokemuksellista tietoa. Opinnäytetyössä toteutettiin nuoriso-ohjaajille kaksi lyhyttä kehyskertomusta, jotka sisälsivät samanlaisia piirteitä. Vastaaja kirjoitti pienen tarinan tai esseen annetun ohjeistuksen mukaan. Kehyskertomuksen täydentämisen lisäksi vastaajille esitettiin yksi tarkentava kysymys liittyen heidän kokemuksiinsa nuorten nuuskan käytöstä. Tämä tarkentava kysymys esitettiin muodossa: *”Oletko kokenut, että nuorten nuuskan käytössä olisi tapahtunut muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana?”*

Vastaajille ei kerrottu kirjoitustehtäviä olevan kahta erilaista variaatiota. Kehyskertomusten tuli selkeästi pohjautua Syöpäyhdistyksen esittämiin tutkimustoiveisiin ja -kysymyksiin. Työntekijät vastasivat eläytymismenetelmä tutkimukseen siten, että he jatkoivat kehyskertomuksen tapahtumia omien ajatuksien pohjalta. Tutkimuksen tarkentava kysymys ja kehyskertomukset käsittelivät heidän kokemuksiaan sekä kykyään puuttua nuuskan käytön ongelmiin. Vastaajat vastasivat vapaamuotoisesti. Ensimmäisessä kehyskertomuksessa pyydettiin eläytymään tilanteeseen, jossa yksi nuori käyttää parhaillaan nuuskaa. Toisen kehyskertomuksen tarina erosi ensimmäisestä siten, että muutama muukin nuori oli aikeissa saada nuuskaa käsiinsä.

Tutkimuksessa käytettiin kahta seuraavanlaista kehyskertomusta, jotka poikkesivat hieman toisistaan:

Kehyskertomus 1. Nuorisotiloissa tapahtuva tilanne:

Kuvittele, että ryhmä nuoria on tullut viettämään iltaa nuorisotiloihin normaaliin tapaansa. Huomaat yhden nuoren ottavan nuuskakiekon esiin ja laittavan nuuskan huuleen. Eläydy tilanteeseen, käytä mielikuvitustasi ja kirjoita, kuinka tilanne jatkuisi, miten toimisit tilanteessa.

Kehyskertomus 2. Nuorisotiloissa tapahtuva tilanne:

Kuvittele, että ryhmä nuoria on tullut viettämään iltaa nuorisotiloihin. Huomaat yhden nuoren ottavan nuuskakiekon esiin ja laittavan nuuskaa huuleen. Tämän nähtyään kaksi ryhmän nuorta pyytävät häntä antamaan yhden nuuskatyynyn heillekin. Eläydy tilanteeseen, käytä mielikuvitustasi ja kirjoita, kuinka tilanne jatkuisi, miten toimisit tilanteessa.

7.2 Aineiston analysointi induktiivisella sisällönanalyysillä

Aineisto analysoitiin vastausten perusteella käyttämällä induktiivista sisällönanalyysia, jota pidetään laadullisen, aineistolähtöisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessina. Tutkittavaa ilmiötä tarkastellaan asioiden merkityksien, seurauksien sekä yhteyksien kautta. Sisällönanalyysissa aineisto tiivistetään ja aineistosta erotetaan samankaltaisuudet ja eroavaisuudet. Aineistosta pyritään saamaan selkeä ja yhtenäinen kokonaisuus, jotta tulkinta ja johtopäätöksen tekeminen on mahdollista. Analyysin päättely tapahtuu induktiivisesti eli aineistolähtöisesti. (Latvala & Vanhanen-Nuutinen 2001, 21, 23–24.)

Sisällön analyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Se on tapa järjestää, kuvailla ja kvantifioida tutkittavaa ilmiötä. Sitä kutsutaan myös dokumenttien analyysimenetelmäksi. Sisällön analyysissä pyritään rakentamaan sellaisia malleja, jotka esittävät tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa ja joiden avulla tutkittava ilmiö voidaan käsitteellistää. Analyysi voidaan tehdä joko lähtien aineistosta induktiivisesti tai deduktiivisesti, jolloin analyysiä ohjaa aikaisempaan tietoon perustuva luokittelurunko. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 3.)

Aineistosta lähtevä analyysiprosessi kuvataan aineiston pelkistämisenä, ryhmittelyä ja abstrahointina. Pelkistämällä tarkoitetaan sitä, että aineistosta koodataan ilmaisuja, jotka liittyvät tutkimustehtävään. Ryhmitellessä aineistoa tutkija yhdistää pelkistetyistä ilmaisuista ne asiat, jotka näyttävät kuuluvan yhteen. Abstrahoinnissa muodostetaan yleiskäsitteiden avulla kuvaus tutkimuskohteesta. Marginaalista pelkistetyt ilmaisut kerätään listoiksi, joita voidaan kutsua aineiston “pesulistoiksi” tai “tarkistuslistoiksi”. Tämä on kategorian ensimmäinen vaihe. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5–6.)

Analyysin seuraava vaihe on ryhmittely. Ryhmittelyssä on kysymys pelkistettyjen ilmaisujen erilaisuuksien ja yhtäläisyyksien etsimisestä. Samaa tarkoittavat ilmaisut yhdistetään samaan kategoriaan ja annetaan kategorialle sen sisältöä hyvin kuvaava nimi. Muodostettaessa kategorioita induktiivisesti tutkija päättää tulkintaansa hyväksi käyttäen, mitkä asiat voidaan yhdistää samaan kategoriaan ja mitä ei voida yhdistää. Tähän vaiheeseen liittyy jo aineiston abstrahointia eli käsitteellistämistä. Analyysia jatketaan yhdistämällä saman sisältöiset kategoriat toisiinsa muodostaen niistä yläkategorioita. Yläkategorialle annetaan nimi, joka kuvaa hyvin sen sisältöä eli niitä alakategorioita, joista se on muodostettu. Abstrahointia jatketaan yhdistämällä kategorioita niin kauan, kuin se on sisällön kannalta mielekästä ja mahdollista. Kategorioiden nimeäminen voi olla ongelmallista. Nimeämisessä käytetäänkin

usein deduktiivista päättelyä eli kategorialle annetaan nimi, joka on jo aikaisemmin tuttu käsite tai sanapari, esimerkiksi psyykinen hyvinvointi. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 5–6.)

Tutkimuksen tuloksena raportoidaan analyysissä muodostettu malli, käsitejärjestelmä, käsitekartta tai kategoriat. Näiden lisäksi tuloksissa kuvataan kategorioiden sisällöt eli se, mitä kategoriat tarkoittavat. Sisältö kuvataan alakategorioiden ja pelkistettyjen ilmaisujen avulla. Suorien lainauksien tarkoituksena on lisätä raportin luotettavuutta ja osoittaa lukijalle se, mistä tai minkälaisesta alkuperäisaineistosta kategoriat on muodostettu. Niitä tulisi käyttää raportissa vain esimerkinomaisesti. Tutkijan tulee varmistua siitä, että tutkittavia ei voida tunnistaa suorien lainauksien perusteella. (Kyngäs & Vanhanen 1999, 10.)

Sisällönanalyysi toteutettiin laadullisen tutkimusotteen mukaisesti. Induktiivisen sisällönanalyysin avulla pyrittiin selvittämään sekä säännönmukaisuuksia että eroavaisuuksia ja samankaltaisuuksia nuoriso-ohjaajien kokemuksista nuorten nuuskan käytön ja siihen puuttumisen suhteen. Pyrkimyksenä oli saada selville elämymenetelmää hyödyntäen, kokevatko nuoriso-ohjaajat, että heillä on riittävästi tietoa ja osaamista nuuskan haitallisista terveysvaikutuksista sekä valmiuksia puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

8 OPINNÄYTETYÖN TUTKIMUSTULOKSET

8.1 Vastaajien taustatiedot

Osallistujien taustoista tiedetään, että he kaikki toimivat kaupungin palkkalistoilla nuorisotyössä. Lähes jokaisella tutkimukseen osallistuneella nuorisotyöntekijällä oli omakohtainen kokemus nuorten nuuskan käytöstä. Tutkittavilta ei kysytty koulutustaustaa eikä työvuosien määrää nuorisotyön saralta. Vastaajista 14 oli naisia ja viisi oli miehiä. Vastaajien sukupuolella ei tässä yhteydessä ole merkitystä, joten vastauksia tulkitaan ja analysoidessa ei numeroida vastaajia, vaan tekstissä viitataan tiettyihin tarinoiden kohtiin joko suoralla lainauksella niitä tulkiten tai tehden johtopäätöksiä teksteistä tutkimuskysymyksiin pohjautuen. Noin kolmannes vastaajista kuului ikäryhmään 30–39 vuotta, seuraavaksi eniten ikäryhmään 20–29 vuotta sekä ikäryhmään 50–59 vuotta, kolmanneksi eniten vastaajista kuului 40–49-vuotiaiden ryhmään. Ikäryhmään 60–65 kuuluvia ei ollut vastaajissa.

Nuorisotyöntekijät vastasivat eläytymismenetelmällä kerätyin essein marraskuussa 2020. Kyselyt lähetettiin postitse COVID-19-pandemian vuoksi. 40 lähetetystä tutkimuskyselystä tuli vastauksia yhteensä 19 kappaletta. Eurajoelta tuli kolme vastausta, Raumalta tuli viisi vastausta, Seinäjoelta kaksi vastausta ja Vaasasta saatiin yhdeksän vastausta. Tampereelta vastauksia ei tullut. Tutkimuksen vastausprosentiksi muodostui 47,5. Kyselyä, joka sisälsi kehyskertomuksen 1, lähetettiin Eurajoelle, Raumalle ja Vaasaan yhteensä 20 kpl. Kyselyä, joka sisälsi kehyskertomuksen 2, lähetettiin Seinäjoelle ja Tampereelle yhteensä 20 kappaletta. Kehyskertomukseen 1 saatiin 17 vastausta. Sen sijaan kehyskertomukseen 2 saatiin vain kaksi vastausta.

8.2 Eläytymismenetelmä-tutkimuksen tulokset

Tutkimuksen sisällytettyyn tarkentavaan erilliseen kysymykseen ”Oletko kokenut, että nuorten nuuskan käytössä olisi tapahtunut muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana?” 13 nuorisohjaajaa, eli enemmistö vastaajista, koki nuorten nuuskan käytön lisääntyneen viimeisen kymmenen vuoden aikana. Tähän mielipiteeseen liittyen vastaajat kirjoittivat muun muassa näin ”Se on lisääntynyt huomattavasti” ja ”On lisääntynyt nuorten keskuudessa”. Kaksi vastaajaa ei kokenut nuuskan käytön lisääntyneen. Kahden vastaajan mielestä tyttöjen

nuuskan käyttö oli lisääntynyt. He kirjoittivat: “Tyttöjen nuuskan käyttö on lisääntynyt viime vuosien aikana” ja “Nuuskan käyttö on lisääntynyt, myös tyttöjen keskuudessa”.

Yksi vastaaja ei osannut sanoa, onko nuuskan käytössä tapahtunut muutoksia nuorten keskuudessa. Eräs vastaaja koki, että nuuskan käyttäjien määrä ei ole lisääntynyt, mutta käytetyn nuuskan määrä on kasvanut. Yhden vastaajan kokemus oli, että 2010-luvulla sähkötupakan tulo oli korvannut nuuskan lähes täysin, mutta uutuuden viehätysten hävittyä sähkötupakan tulo oli tullut hieman enemmän mukaan. Pieni osa vastaajista mielsi nuorten nuuskaamisen jonkinlaiseksi muoti-ilmiöksi. Monet vastaajat olivat huomioineet usean nuoren vaihtaneen tupakan nuuskaan. Yksi heistä vastasi, että “On yleistynyt yhä nuorempien keskuudessa ja moni nuori on vaihtanut tupakan nuuskaan”. Osassa vastauksista kerrottiin nuuskan käytön yleistyneen yhä nuorempien keskuudessa, jota seuraava vastaajan kirjoittama lause ilmentää hyvin “Nuuskaa on varmasti käytetty todella pitkään, mutta käyttäjien ikä mataloitunut. Varsinkin esiteinien ja teinien keskuudessa käyttö vaikuttaisi lisääntyneen”. Yhdessä vastauksessa uskottiin nuorten saavan nuuskaa helpommin ja edullisemmin käsiinsä kuin tupakkaa. Samoin yhdestä vastauksesta ilmeni kokemus siitä, että maahanmuuttajataustaisilla esiintyisi pääsääntöisesti vähemmän nuuskan käyttöä “Maahanmuuttajataustaisilla nuuskankäyttöä näkee todella harvoin, suosivat tupakkatuotteista poltettavia”. Samansuuntaisen kokemuksen kertoi eräs toinenkin vastaaja, joka kirjoitti “Minun talossani on noin 60–70 % monikulttuurista nuorta ja he vähemmän käyttävät yleensäkin päihteitä. Poikkeuksiakin toki on”. Joku vastaaja koki nuuskan käyttäjien vähentyneen nuorten keskuudessa, mutta käytetyn nuuskan määrän lisääntyneen.

Aineiston analyysin avulla tutkimusaineistosta nousi 1.taulukon mukainen kategorisointi. Yläkategoria *Muutokset nuorten nuuskan käytössä* muodostui alakategorioista; *nuorten nuuskan käyttö on yleistynyt, nuorten nuuskan käyttö on vähentynyt* ja *nuorten nuuskan käytön esiintyvyys nuorten keskuudessa*. Vastausten perusteella osa nuoriso-ohjaajista koki nuuskan käytön lisääntyneen ja osa vähentyneen. Nuoriso-ohjaajat pitivät nuorten nuuskaamista myös muoti-ilmiönä, joka on osittain korvannut tupakoinnin.

Taulukko 1. Nuorisotyöntekijöiden kokemuksia nuorten nuuskan käytön yleisyydestä

PELKISTETYT ILMAISUT	ALAKATEGORIAT	YLÄKATEGORIAT
Nuuskan käyttö on lisääntynyt.	NUORTEN NUUSKAN KÄYTTÖ ON YLEISTYNYT	MUUTOKSET
Tyttöjen nuuskan käyttö on lisääntynyt.		
Nuuskan käyttö on todellakin lisääntynyt.		
Nuuskan käyttö on yleistynyt.		
Nuuskan käyttö on vähenemään päin.	NUORTEN NUUSKAN KÄYTTÖ ON VÄHENTYNYT	NUORTEN NUUSKAN KÄYTÖSSÄ
Nuuskaa käyttävien määrä vähentynyt.		
Pieni osa käyttää nuuskaa.		
Nuuskaaminen on muoti-ilmiö.	NUUSKAN KÄYTÖN ESIINTYVYYS NUORTEN KESKUUDESSA	
Nuuskan käyttö on tullut näkyvämmäksi.		
Nuuskaamista on.		
Käytetyn nuuskan määrä lisääntynyt.		
Nuuskaaminen korvaa osittain tupakoinnin.		

Nuorisotyöntekijöiden kehyskertomusten vastauksista nousee esiin nuuskan käyttöön puuttumista. Nuorisotaloilla puututaan säännöllisesti nuorten nuuskan käyttöön. Tutkimuksessa nousi esiin erilaisia keinoja, joita nuoriso-ohjaajat käyttävät pyrkiessään puuttumaan nuorten nuuskan käyttöön. Lähes kaikki vastaajat mainitsevat yhdeksi puuttumisen keinoksi nuorisotilojen sääntöjen ja siellä annettujen rangaistusten esille tuomisen ja kertaamisen. Yksi vastaajista jatkoi kehyskertomusta seuraavanlaisesti ”Puuttuisin tilanteeseen. Kerron/muistutan nuorisotilan säännöistä; päihteetön paikka jne.”. Sääntöjen lisäksi rangaistukset nousivat yhdeksi keinoksi puuttua havaittuun nuuskan käyttöön. Nuoren poistamisen nuorisotilasta mainitsi kolmannes vastaajista. Nuoren jäädessä kiinni nuuskan käytöstä nuorisotiloissa useimmat vastaajista kertoivat ilmoittavansa asiasta nuoren huoltajalle. Nuoriso-ohjaajan tyypillinen puuttumisen keino tilanteeseen, jossa nuori käyttää nuuskaa ”Nuorta pyydetäisiin sivummalle. Keskustelu, kotiin soitto ja pääsy evätty loppuillaksi. Muistutus nuokkarin säännöistä. Kotiin soittaessa kysyisin, miten jatkossa, kun tapahtuu seuraavan kerran”.

Vastaajista kaksi neuvoi nuorta laittamaan nuuskan pois esiltä. Kuusi vastaajista käski nuoren laittaa suussa olevan nuuskan roskeen. Nuorisotilalla jos nuorella nähdään nuuska huulella, hänelle ojennetaan roskis leuan alle, että ymmärtää sylkäistä pökäleen pois tai pyydetään käymään roskiksella. Rangaistuksena mainittiin myös porttikielto nuorisotiloihin. Tätä keinoa kertoi käyttävänsä usea vastaaja. Eräs heistä kirjoitti ”Porttikielto on tehokas keino, koska kaikki kaverit käy nuopparilla ja olisi kamalaa, jos ei itse pääsisi nuopparille, jossa kaverit on”. Nuuskan takavarikoinnin mainitsi muutama vastaaja. Yksi vastauksista oli muotoiltu näin ”Kiekko pyydetään antamaan ohjaajalle kaappiin ja huoltajalle soitto, joka voi tulla noutamaan nuoren nuuskat” ja ”Pyytäisin vielä nuorta antamaan nuuskansa minulle. Takaisin saisi, jos tulee huoltajan kanssa sitä hakemaan”.

Noin kolmannes vastaajista kertoi pyrkivänsä ylläpitämään avointa keskusteluyhteyttä nuoriin. He ottivat aiheen rakentavasti esille ja välttivät hyökkäävää keskustelun aloitusta. Vastaaja, joka noudatti tätä periaatetta, kertoi tekstissään, että ”Nuorisotyössä pyrkimys on avoimuuteen ja välittämään positiivisia odotuksia nuoria kohtaan, Jos päihteitä näkyy, niin se otetaan puheeksi. Jos on uusi nuori tai ensikäyttäjä niin hyvä keino avata keskustelua on kysellä mitä merkkiä nuori käyttää ja paljonko nykyhintaa on. Oma työote on olla avoin ja kiinnostunut. Jos mennään suoraan haitallisiin puoliin niin menettää yhteyden nuoriin”.

Taulukossa 2. kuvataan yllä mainittuja nuoriso-ohjaajien keinoja puuttua nuorten nuuskan käyttöön. Aineiston analyysissä nousi esille pääkategoria *keinoja puuttua nuorten nuuskan käyttöön*. Pääkategoria muodostui kolmesta yläkategoriasta; *sääntöihin pohjautuvat keinot, yhteyden rakentaminen nuoreen ja terveyskasvatus*. Yläkategoriat muodostuivat alakategorioista; *säännöt, rangaistukset, yhteys huoltajaan, rakentava keskustelu, nuoriso-ohjaajan oma esimerkki* sekä *terveyshaittojen esiin tuominen*. Vastausten perusteella voidaan todeta, että nuoriso-ohjaajilla on erilaisia keinoja puuttua nuorten nuuskan käyttöön. Vastauksissa korostui nuorisotalojen säännöt, joiden noudattaminen on nuoren velvollisuus hänen ollessaan nuorisotalolla. Jos sääntöjä ei noudateta, käyttöön otetaan muita keinoja kuten rakentava keskustelu, rangaistukset ja yhteys huoltajaan. Tärkeänä koettiin myös aikuisen esimerkki ja terveyshaittoista keskustelu.

Taulukko 2. Nuorisotyöntekijöiden keinoja puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

PELKISTETYT ILMAISUT	ALAKATEGORIAT	YLÄKATEGORIAT	PÄÄKATEGORIA
Nuorisotila pidetään päihteettömänä.	SÄÄNNÖT	SÄÄNTÖIHIN POHJAUTUVAT KEINOT	KEINOJA PUUTTUA NUORTEN NUUSKAN KÄYTTÖÖN
Nuorisotilan sääntöjen kertomien/kertaaminen.			
Nuorelta takavarikoidaan nuuska.			
Nuuska pyydetään laittamaan roskiin.			
Nuorisotilan suljetaan aiemmin.	RANGAISTUKSET	SÄÄNTÖIHIN POHJAUTUVAT KEINOT	
Nuori poistetaan nuorisotiloista.			
Nuorelle määrätään porttikielto nuorisotiloihin.			
Ilmoitetaan nuuskan käytöstä nuoren huoltajalle.	YHTEYS HUOLTAJAAN	SÄÄNTÖIHIN POHJAUTUVAT KEINOT	
Keskustellaan asiallisesti nuoren kanssa.	RAKENTAVA		YHTEYDEN RAKENTAMINEN NUOREEN

Maanläheinen lähestymistapa nuoren nuuskan käyttöön.	KESKUSTELU		
Ystävällinen huomautus nuorelle nuuskan käytöstä.			
Keskustelun herättäminen nuuskan käytöstä.			
Käsitellään asiaa huumorin avulla.			
Pohditaan sääntöjä yhdessä.			
Esitetään kysymyksiä nuorelle.			
Keskustellaan päihteiden ikärajoista			
Ohjaaja ei käytä päihteitä työajalla.	NUORISO-OHJAAJAN OMA ESIMERKKI	TERVEYS- KASVATUS	
Terveyshaitoista kerrotaan nuorelle.	TERVEYSHAITTOJEN ESIIN TUOMINEN		
Terveyshaittojen havainnollistaminen kuvien avulla.			

9 POHDINTA

9.1 Opinnäytetyön tulosten tarkastelua

Opinnäytetyöstä saadut tulokset vastaavat kysymyksiin, jotka tutkimukselle oli asetettu. Opinnäytetyön tulokset osoittavat, millaisia kokemuksia nuoriso-ohjaajilla on nuorten nuuskan käytön yleisyydestä sekä millaisia keinoja nuoriso-ohjaajilla on työssään puuttua nuorten nuuskan käyttöön. Nuorisotyöntekijöiden vastausten pohjalta ja aiheeseen liittyvän aiemman tutkitun tiedon avulla tarkasteltiin nuorisotyöntekijöiden kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä. Tämä oli yksi opinnäytetyön tärkeä tavoite. Uskoimme tutkimuksemme osoittavan nuoriso-ohjaajien kohtaavan työssään nuuskaa käyttäviä nuoria. Tämä tuntuma osoittautui todenperäiseksi. Kyselyn tarkentava kysymys, joka kartoitti nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä viimeisen kymmenen vuoden ajalta, paljasti enemmän puolen vastaajista kokevan nuorten nuuskan käytön lisääntyneen. Tämä tulos tukee aiempia tutkimuksia, joissa nuorten nuuskan käytön on todettu pääosin lisääntyneen 2000-luvulla.

Eläytymismenetelmän käyttö antoi mahdollisuuden tulkita nuoriso-ohjaajien vastauksia heidän omakohtaisesta työstään nuorten parissa sekä myös siitä näkökulmasta, mitä mahdollisesti voisi tapahtua nuorisotiloissa. Eläytymismenetelmän vastausten analysoinnissa olemme käyttäneet tutkijan vapautta tulkita vastauksia. Eläytymismenetelmätutkimuksen avulla saatuja vastauksia peilattiin aiempaan tutkittuun tietoon. On muistettava, että tulkintatapamme ei ole ainoa oikea mahdollinen versio asiasta, sillä joku toinen voi nähdä tulkitut asiat eri valossa. Tutkimukseen vastanneiden nuoriso-ohjaajien lukumäärä on pieni. Näin pienen otannan perusteella on vaikea tehdä varmoja päätelmiä nuoriso-ohjaajien kokemuksista nuorten nuuskan käytöstä ja heidän keinoistaan puuttua sen käyttöön. Tutkimus on kuitenkin suuntaa antava. Voimme tehdä tämän otannan perusteella varovaisia oletuksia nuoriso-ohjaajien kokemuksista nuorten nuuskan käytöstä ja heidän keinoistaan puuttua nuorten nuuskan käyttöön.

Toinen tärkeä tavoite oli saada selville, miten nuoriso-ohjaajat puuttuvat nuorten nuuskan käyttöön. Viimeksi mainittu antaa ymmärrystä nuoriso-ohjaajien käyttämistä keinoista heidän puuttuessaan nuorten nuuskan käyttöön. Nuoriso-ohjaajien kehyskertomusten vastauksista saatiin tietoa keinoista, joilla he pyrkivät puuttumaan nuorten nuuskan käyttöön. Lähes kaikki vastaajat hyödynsivät useaa eri puuttumisen keinoja. Tutkimuksemme selvitti, että nuorisotiloissa tapahtuvaan nuorten nuuskan käyttöön pyritään puuttumaan ensisijaisesti

asiasta huomauttamisen kautta. Tämän jälkeen käydään läpi nuorisotilojen päihteettömyyteen liittyvät säännöt. Mikäli nuori siitä huolimatta jatkaa nuuskan käyttöä nuorisotiloissa, on nuoren nuorisotiloista poistaminen, nuorisotilojen hetkellinen sulkeminen ja porttikiellon määrääminen vastaajien mukaan melko yleisesti käytettyjä keinoja puuttua nuoren nuuskan käyttöön. Osa nuoriso-ohjaajista käytti puuttumisen keinona nuuskan takavarikointia. Edellä mainitut keinot ovat perusteltuja. Säännöt ja rangaistukset kuuluvat yhteiskuntaan, ja niiden kautta herätellään myös nuorissa ajatuksia oikeasta ja väärästä. Osa vastanneista käytti yhtenä keinona nuuskan käytön puuttumisessa huoltajalle ilmoittamista. Tämä puuttumisen keino sitouttaa myös nuoren perheen nuuskan käyttöön puuttumiseen. Vastauksista syntyi ymmärrys, että nuorten nuuskan käyttöön puuttuminen otetaan vakavasti. Nuorten kokeiluja ei vähätelty eikä niihin suhtauduttu hyväksyvästi.

Noin kolmasosa tutkimukseen vastanneista nuoriso-ohjaajista oli kokenut onnistuneita päihdekeskusteluja nuorten kanssa silloin, kun nuoret oli kohdattu samalla tasolla. Nuuskan käyttöön puuttuminen tällaisen rakentavan keskustelun avuin oli todettu toimivaksi puuttumisen keinoksi. Vastaajat mielsivät, että nuori tulee näin kuulluksi. Tutkimuksemme perusteella monilta tutkimukseen vastanneilta löytyy jonkinlaista tietoutta nuuskan terveyshaitoista, sillä puuttuessaan nuorten nuuskan käyttöön moni nuoriso-ohjaaja kertoi valistavansa nuoria näistä terveyshaitoista. Nuoriso-ohjaajat näyttivät hyvää esimerkkiä nuorille omalla päihteettömyydellään. Näiden yllä mainittujen keinojen, jotka kaikki lukeutuvat aktiiviseen puuttumiseen, on tutkimuksissa todettu olevan tärkeitä nuorten tupakkatuotteiden käyttöön puuttumisessa.

Vastausten perusteella voidaan päätellä, että nuoriso-ohjaajat tiedostavat tarpeen puuttua nuorten nuuskan käyttöön ja voidaan päätellä heiltä mahdollisesti löytyvän valmiutta terveyskasvatukseen. Tutkimuksen tulokset avaavat keinoja, joilla puututaan nuorten nuuskan käyttöön, mutta nuoriso-ohjaajien valmiuksiin puuttua nuorten nuuskan käyttöön tämä tutkimus ei vastaa. Nuoriso-ohjaajat eivät vastauksissaan avanneet, mitä he tarkoittivat nuuskan terveyshaitoilla. Tästä syystä emme voi tarkasti tietää, millaista tietoutta nuoriso-ohjaajat omaavat nuuskan terveyshaitoista. Monilla nuoriso-ohjaajilla tuntuu olevan valmius valistaa nuuskan käytön terveyshaitoista, mutta tämän terveysvalistuksen sisältö ei tule selkeästi selville tässä tutkimuksessa. Vaikka osaamista ja tietoutta ehkä jo löytyy jonkin verran, niin vastausten perusteella koulutusta nuorten nuuskan käyttöön puuttumiseen olisi kuitenkin tarpeen järjestää. Nuoriso-ohjaajien esimiehet voivat hyödyntää tutkimustamme. Tutkimuksen pohjalta esimiehet ja nuoriso-ohjaajat voivat yhdessä päätellä, millaista koulutusta nuoriso-

ohjaajat tarvitsevat saadakseen valmiuksia puuttua entistä tehokkaammin nuorten nuuskan käyttöön.

Kehyskertomuksemme olivat liian samankaltaiset. Tästä syystä emme kyenneet tekemään niiden välillä tarpeeksi vertailevaa tutkimusta. Jos olisimme kokeilleet kehyskertomuksia ensin testijoukolla, olisimme huomanneet, miten samankaltaisia tarinoita niistä syntyy. Toinen merkittävä syy vertailun puuttumiseen on kehyskertomusten epätasainen jakauma. Ensimmäistä kehyskertomusta palautui meille 17 kappaletta. Sen sijaan toista kehyskertomusta palautui ainoastaan kaksi kappaletta. Epätasainen vastausten määrä selittyy Tampereen vastausten puuttumisella. Tampereen nuorisotoimelle lähetettiin tätä toista kehyskertomusta kymmenen kappaletta, joista ei palautunut yksikään. Viisainta olisi ollut lähettää kaikkiin yksiköihin molempia kehyskertomuksia.

Opinnäytetyötä tehdessämme pohdimme, onko meillä sairaanhoitajaopiskelijoina riittävästi tietoutta nuorisotyön kentästä. Kyseinen asia avautui meille hieman nuorisotyöhön liittyvään teoriaan tutustuessamme sekä saatujen vastausten avulla. Opinnäytetyön tekemisen aikana ymmärrys nuorisotyöstä lisääntyi. Nuorisotyötä tehdään eri osa-alueilla, kuten kunnan, kirkon ja urheiluseurojen nuorisotyössä. Tällaiset erilaiset lähtökohdat, kuten urheilun ja uskonnon näkökulmat, määrittävät nuorisotoimintaa. Nuorisotyössä kohtaaminen ja vuorovaikutus on epäilemättä tärkeässä asemassa. Nuorten parissa tehtävä työ on varmasti haastavaa, koska nuorisotyössä kohdataan monen ikäisiä nuoria, jotka ovat erilaisissa kehitysvaiheissa ja elämäntilanteissa. Nuoret tarvitsevat turvallisen aikuisen tukea ja ohjausta fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten pulmien ratkaisemisessa. Mietityttää, miten iso työnsarka nuorisohjaajilla onkaan. Nuoria ja nuorten erilaisia ongelmia riittää. Nuorisotyöhön tulisi lisätä resursseja. Henkilökuntaa ja nuorille tarjottua kasvatuksen ammattilaisen aikaa ei voi koskaan olla liikaa.

9.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Etiikka syntyy arvoista, ihanteista ja periaatteista. Ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen ovat kulttuurimme keskeisiä arvoja. Tutkittavien oikeuksia kunnioittava ja tavoitteiltaan sekä metodeiltaan eettisesti hyväksyttävä tutkimus on korkeatasoinen. Nykyään tutkimusta säätelevät lukuisat erilaiset ohjeistukset, säädökset ja lait. (Pirttilä 2008, 65.) Muista tiedon lajeista tieteellinen tieto eroaa siten, että se on tieteellisin menetelmin tuotettua, mikä

tekee siitä perusteltua ja luotettavaa. Tieteellisen tiedon kriteereitä ovat eettisyys, julkisuus, kommunikoivuus, objektiivisuus ja perusteltavuus. (Eriksson ym. 2016, 20,22.)

Opinnäytetyön aiheeseen perehdyttiin pikkuhiljaa. Perehtyminen syveni opinnäytetyötä tehdessä. Henkilötietoja käsiteltiin tietosuojan säädösten mukaisesti. Tutkimuslupa haettiin opinnäytetyön ohjaajan neuvojen mukaisesti. Kaikki sopimukset tehtiin yhdessä ohjaajan ja yhteistyökumppanin kanssa. Aineiston käyttöoikeuksista ja säilyttämisestä sovittiin yhdessä kaikkien osapuolten kanssa. Tutkittaville yksiköille luvattiin toimittaa valmis opinnäytetyö luettavaksi. Opinnäytetyön ohjaajan tukea käytimme etenkin työn valmistumisvaiheen loppupuolella. Opinnäytetyöprosessin aikana pohdittiin työn eettisyyttä. Ohjaajalle ja yhteistyökumppanille raportoimme työn edistymisestä ja vaiheista. Pyrkimyksenä oli toteuttaa työ ammattitaitoisesti ja niin, että tutkimuksen voi toistaa. Toimme tutkittaviin yksiköihin tutkimuksen tavoitteen julki. Huolehdimme siitä, että tutkimukseen osallistuvat saivat tiedon tutkimuksen tavoitteesta. Opinnäytetyön suunnitelma, jossa kuvattiin tutkimuksen tavoite ja tarkoitus, lähetettiin kaikkiin tutkittaviin yksiköihin eläytymismenetelmä tutkimuksen mukana. Lähestymistavan tutkittaviin pidimme kunnioittavana. Eläytymismenetelmätutkimuksen avulla saadut vastaukset käsiteltiin anonyymisti. Suoria lainauksia tehdessämme huolehdimme, ettei tutkittavia voida tunnistaa niiden perusteella.

Tieteellisessä toiminnassa vilppi merkitsee tiedeyhteisön ja usein myös päätöksentekijöiden harhauttamista. Se tarkoittaa väärin tietojen tai tulosten levittämistä tai esittämistä tiedeyhteisölle. Vilppi jaetaan neljään eri alakategoriaan: sepittämiseen, havaintojen vääristelyyn, plagiointiin ja anastamiseen. (TENK 2012, 8.) Kansainvälisissä ohjeissa on yleensä kolme vilppikategoriaa. Tätä kutsutaan FFP-kolmijaoksi: sepittäminen (fabrication), vääristely (falsification) ja plagiointi (plagiarism). Suomessa jaottelu on pidetty vielä kattavampana ja analyyttisempänä, joten anastaminen (misappropriation) on eroteltu plagioinnista omaksi kategoriakseen. (TENK 2012, 9.) Sepittäminen tarkoittaa tekaistujen havaintojen esittämistä tiedeyhteisölle, jolloin havaintoja ei ole tehty tutkimusraportissa kuvatulla tavalla tai menetelmillä. Tekaistujen tulosten esittäminen tutkimusraportissa luokitellaan myös sepittämiseksi. Havaintojen vääristely on alkuperäisten havaintojen tarkoituksellista muokkaamista tai esittämistä siten, että todellinen havaintoihin perustuva tulos vääristyy. Tieteellisesti perusteeton tutkimustulosten muuttaminen tai valikointi on tulosten vääristelyä. Tärkeää on myös muistaa, että johtopäätösten kannalta olennaisten tuloksien tai tietojen esittämättä jättäminen on vääristelyä. Plagiointi eli luvaton lainaaminen tarkoittaa

jonkun toisen julkituoman käsikirjoituksen, tutkimussuunnitelman, artikkelin tai muun tekstin tai sen osan, kuvallisen ilmaisun tai käännöksen esittämistä omana. Kopiointi voi olla joko suoraa tai mukailten tehtyä, mutta molemmat ovat plagiointia. Toisen henkilön tutkimustuloksen, -idean, -suunnitelman, -havaintojen tai -aineiston oikeudeton esittäminen tai käyttäminen omilla nimillä tarkoittaa anastamista. (TENK 2012, 8–9).

Opinnäytetyössä ei plagioitu toisten kirjoituksia. Kirjattiin tarkasti viittaukset ja lähteet lainattaessa työhön kirjallisuutta. Työssä tehtiin selväksi, milloin teksti on omaa kirjoitusta, kuten pohdintaa. Opinnäytetyö on julkinen asiakirja. Sen vuoksi tulee miettiä tarkasti, mitä siihen sisällytetään. Eläytymismenetelmätutkimus toteutettiin kaikille vastaajille samalla tavalla. Pyrkimyksenä oli, että tutkimukseen osallistujan on helppo käyttää ja täyttää vastauslomaketta. Vastauslomake ja sen kehyskertomus oli selkeä. Saatuja vastauksia käsiteltiin objektiivisesti ja rehellisesti. Niihin ei lisätty mitään tai karsittu niistä oleellista tietoa. Saatuja vastauksia ja niiden tulkintoja kuvattiin tarkasti.

Tiedonhankintana eläytymismenetelmä antaa mahdollisuuden tehdä suhteellisen turvallisesti eettisesti korkeatasoista tutkimusta. Eettisten kysymysten osalta eläytymismenetelmä on ongelmattomampi kuin monet muut tiedonhankintamenetelmät. Kehyskertomuksen vastaajalla on laajempi mahdollisuuksien kirjo vastatessaan verraten esimerkiksi, kyselylomaketutkimuksen vastaajaan. Eläytymismenetelmä ei pakota vastaajaa ilmaisemaan vastaustaan rastina ruudussa. (Eskola 1997, 14.) Yleisimpiä epäilyjä eläytymismenetelmän käyttöä kohtaan leimaavat kysymykset vastaajien tarinoiden aitoudesta. Eläytymismenetelmä tuottaa stereotyyppisiä eli yleisiä ja tyypillisiä vastauksia, mutta tarinoiden joukossa on myös poikkeavia vastauksia. tarinat kertovat siitä, mitä vastaajat aiheesta ajattelevat. Ihmistieteelliset tutkimusmenetelmät usein muodostavat samanlaisia stereotyyppisiä, arkisia ja tyypillisiä repertuaareja, joten eläytymismenetelmä ei siten ole sen parempi tai huonompi menetelmä. (Eskola 1997, 29.)

Eettinen arviointi ja pohdinta on merkittävässä osassa nuorten terveysvalintoihin vaikuttamisessa. Näkemykset nuorten itsemääräämisen kunnioittamisesta, mahdollisen vastuun ottamisesta terveysvalinnoista sekä vanhempien ja ammattilaisten vastuut sekä velvollisuudet aiheuttavat pohdintaa. (Pirskanen & Pietilä 2008, 153.) Peruskysymys terveyden edistämisen etiikan osalta on: Millä oikeudella voidaan pyrkiä vaikuttamaan toisen ihmisen terveysnäkemyskseen? Voidakseen ehdottaa elintapojen muutosta tulee ammattilaisen tietää, että terveyttä koskeva tieto on riittävän hyvin perusteltu. Tiedon arvioinnissa on tarkasteltava

terveysriskiä eli minkälainen riski jokin asia, esimerkiksi nuuskan käyttö, on asiakkaan terveyshyvän kannalta. (Leino-Kilpi & Välimäki 2015, 188.) Ammattilaisen tulee kyetä perustelemaan kasvatuksellisen toiminnan sisältöä. Tähän pyritään näyttöön perustuvassa toiminnassa. Omaan kokemukseen luottaminen ja asiakkaan kuunteleminen on tärkeää, koska kaikelle terveyttä koskevalle tiedolle ei ole samanlaisia tutkimukseen perustuvia perusteita. (Leino-Kilpi 2015, 189.)

Tutkijan sivistyksen perustana pidetään hyvää tieteellistä käytäntöä, mikä merkitsee eettisen ajattelun sisäistämistä. Hyvä tieteellinen käytäntö tarkoittaa tervettä järkeä, toisen huomioon ottamista ja kunnioittamista. Ihmistieteissä arvioidaan tutkimuksen mahdollisia riskejä ja haittoja. Eettiset periaatteet koskevat tutkittavien itsemääräämisoikeutta, vahingoittamisen välttämistä sekä yksityisyyttä ja tietosuojaa. Eettiset kysymykset painottuvat tutkijan ja tutkittavan kohtaamiseen, mutta eettisyys kattaa koko tutkimusprosessia ongelmanasettelusta tulosten raportointiin. Tutkimuksen eettisistä ja moraalisisista ratkaisuista vastaa aina itse tutkija. (Eriksson ym. 26–31.)

9.3 Jatkotutkimusaiheita ja kehittämishaasteita

Tutkimukset ovat selvästi osoittaneet, että nuuska aiheuttaa riippuvuutta ja nuuskan käytöllä on vaikutuksensa kohonneeseen syöpäriskiin. Uusien sukupolvien lapsia ja nuoria on aina valistettava nuuskan ja muiden tupakkatuotteiden käyttämättömyyteen. Kaksoiskäyttöä, eli nuuskan ja tupakan yhteiskäyttöä, olisi hyvä tutkia myös suomalaisten nuorten keskuudessa. Nuoriso-ohjaajat pääsevät työssään lähemmäksi lasten ja nuorten arkielämää ja ovat sen vuoksi tärkeässä asemassa viemään eteenpäin tietoutta nuuskan ja muiden tupakkatuotteiden riskeistä. Tämän vuoksi näkisimme, että nuoriso-ohjaajien ja terveydenhuollon ammattilaisten välistä yhteistyötä voisi vahvistaa. Näkisimme, että kouluterveydenhuolto ja nuorisotoimi ovat tärkeitä toimijoita nuorten terveyden edistämisessä sekä ennalta ehkäisevin toimin että puuttumisen keinoin.

LÄHTEET

- Broms, U., Korhonen, T., Salminen, O., Pennanen, M. & Kaprio, J. 2012. Nikotiiniriippuvuus on moniulotteinen sairaus. Teoksessa: A. Heloma, H. Ollilla, P. Danielsson, P. Sandström & J. Vakkuri (toim.). Kohti savutonta Suomea: Tupakoinnin ja tupakkapolitiikan muutokset. [Verkkojulkaisu]. THL. Tampere. 107–108. [Viitattu: 18.3.2021]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90868/URN_ISBN_978-952-245-640-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelma. Alkoholi-, huume- ja rahapelihaittojen sekä tupakoinnin vähentäminen. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2015:19. Helsinki 2015. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu: 24.11.2020]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/74726/STM_EPT-kansi_sisus_netti.pdf
- Ehkäisevä päihdetyö (EHYT ry). 2021. Ehkäisevä päihdetyö nuorisotyössä. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: <https://ehyt.fi/tuote/ehkaiseva-paihdeyto-nuorisotyossa/>
- Engström, K., Magnusson, C. & Galanti, M. 18.10.2010. Socio-demographic, lifestyle and health characteristics among snus users and dual tobacco users in Stockholm County, Sweden. [Verkkolehtiartikkeli]. BMC Public Health. Vol.10 (1), p.619-619. BMC Public Health. [Viitattu 12.12.2020]. Saatavana: SeAMK Finna. Vaatii käyttöoikeuden.
- Eriksson, K., Isola, A., Kyngäs, H., Leino-Kilpi, H., Lindström, U., Pietilä, A-M., Vehviläinen-Julkunen, K. & Åstedt-Kurki, P. 2016. Hoitotiede. [Verkkokirja].4.–6.painos. Helsinki: Sanoma Pro Oy. [Viitattu: 20.5.2020]. Saatavana Ellibs-e-kirjakokoelmasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Eskola, J. 1997. Eläytymismenetelmäopas. Tampere: TAJU, Tampereen yliopiston julkaisujen myynti.
- Eskola, J. 1998. Eläytymismenetelmä sosiaalityöskimpuksen tiedonhankintamenetelmänä. Tampere: TAJU, Tampereen yliopiston julkaisujen myynti.
- Fressis Edu. Nuorisotyö. Ei päiväystä. Nuorisotyöntekijä voi vaikuttaa nuoren valintoihin. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 20.3.2021]. Saatavana: [Nuorisotyö | FressisEdu](#)
- Fressis. Ei päiväystä. Nikotiiniriippuvuus. Terveystaitat. Nikotiinituotteet. [Verkkojulkaisu]. [Viitattu 6.5.2021]. Saatavana: [Nikotiiniriippuvuus - Fressis](#)
- Grotvedt, L., Forsen, L., Ariansen, I., Graff-Iversen, S. & Holmen, T. 2019. Public Health. Impact of snus use in teenage boys on tobacco use in young adulthood, a cohort from the HUNT Study Norway. [Verkkojulkaisu]. BMC Public Health. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s12889-019-7584-5>

- Gupta, R., Gupta, S., Sharma, S., Sinha, D. & Mehrotra, R. 11.1.2019. Risk of Coronary Heart Disease Among Smokeless Tobacco Users: Results of Systematic Review and Meta-Analysis of Global Data. [Verkkajulkaisu]. Nicotine & tobacco research. 21(1), 25–31. 7. painos. [Viitattu 20.3.2020]. Saatavana: CINAHL with Full Text- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Hamari, A, Toljamo, T, Kinnula, V. & Nieminen P. 21.9.2012. Savukkeiden ja ruotsalaisen nuuskan kaksoiskäyttö Pohjois-Suomen nuorten keskuudessa. [Verkkolehtiartikkeli]. European Journal of Public Health. 23. osa, 5. painos. 768–771. [Viitattu 17.3.2021]. Saatavana: <https://academic.oup.com/eurpub/article/23/5/768/445153>
- Hara, M., Ollila, H. & Simonen, O. (toim.). 2010. Lasten ja nuorten tupakoimattomuuden edistäminen. Yhteinen vastuamme. Toimintasuositukset lasten ja nuorten terveyden ja tupakoimattomuuden edistämiseksi Suomessa vuosina 2010–2013. Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) selvityksiä. 58/2009, 3–30. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. [Viitattu: 11.3.2021]. Saatavana: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/71824/URN%3aNB%3afi-fe201504225964.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Haravuori, H. & Raitasalo, K. 2017. Nuorison päihteidenkäytön trendit 2000-luvulla. [Verkkoartikkeli]. [Viitattu: 22.3.2020]. Saatavana: <https://www-laakarilehti-fi.libts.seamk.fi/pdf/2017/SLL342017-1782.pdf> Vaatii käyttöoikeuden.
- Heikkinen, A. 19.12.2019. Tupakkatuotteet, nuuska ja vesipiippu. [Verkkolehtiartikkeli]. Duodecim. Terveyskirjasto. [Viitattu 20.3.2021]. Saatavana: [Tupakkatuotteet, nuuska ja vesipiippu - Terveyskirjasto](#)
- Hotus. Hoitotyön tutkimussäätiö. Ei päiväystä. Tutkimustiedon hakeminen. [Verkkosivu]. Helsinki. Hoitotyön tutkimussäätiö Hotus. [Viitattu 9.4.2020]. Saatavana: <https://www.hotus.fi/tutkimustiedon-hakeminen/>
- Kinnunen, J.M., Pere, L., Raisamo, S., Katainen, A., Ollila, H. & Rimpelä, A. 2017. Nuorten terveystapatutkimus 2017: Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä rahapelaaminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportti 2017:28. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. [Viitattu: 10.11.2020]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3878-6>
- Kinnunen, J.M., Pere, L., Raisamo, S., Katainen, A., Myöhänen, A., Lahti, L., Ahtinen, S., Ollila, H., Lindfors, P. & Rimpelä, A. 2019. Nuorten terveystapatutkimus 2019. Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä rahapelaaminen. Sosiaali- ja terveysministeriö. Raportti 2019:56. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. [Viitattu: 24.11.2020]. Saatavana: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161741/STM_2019_56_Nuorten_terveystapatutkimus_2019.pdf
- Käypä hoito -suositus. Tupakka- ja nikotiiniriippuvuuksien ehkäisy ja hoito. 19.6.2018. [Verkkajulkaisu]. Suomalaisen Lääkäriseuran Duodecimin ja Suomen Yleislääketieteen yhdistyksen asettama työryhmä. Helsinki: Suomalainen Lääkäriseura Duodecim. [Viitattu: 17.3.2021]. Saatavana: <https://www.kaypahoito.fi/hoi40020?tab=suositus>

L 29.6.2016/549. Tupakkalaki.

L 24.4.2015/523. Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä.

Latvala, E. & Vanhanen-Nuutinen, L. 2001. Laadullisen hoitotieteellisen tutkimuksen perusprosessi: Sisällönanalyysi. Teoksessa: S. Janhonen & M. Nikkonen (toim.). Laadulliset tutkimusmenetelmät hoitotieteessä. Juva: WS Bookwell Oy. 21, 23–24.

Leino-Kilpi, H. 2015. Terveyden edistämisen etiikka. Teoksessa: H. Leino-Kilpi & M. Välimäki. Etiikka hoitotyössä. Helsinki: Sanoma Pro Oy.

Liimakka, S., Ollila, H., Ruokolainen, O., Sandström, P. & Antero Heloma. Nuorten nuuskaaminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ammattilaisten näkökulmasta. Yhteistä linjaa etsimässä? THL. [Verkkajulkaisu]. Raportti 2/2015. Tampere. Juvenes Print. Suomen Yliopistopaino Oy. [Viitattu 22.3.2020]. Saatavana: <http://www.julkari.fi/handle/10024/126770>

Luo, J., Ye, W., Zendejdel, K., Adami, J., Adami, H-O, Boffetta, P. & Nyren, O. 16.6.2007. Oral use of Swedish moist snuff (snus) and risk for cancer of the mouth, lung, and pancreas in male construction workers: a retrospective cohort study. [Verkkoartikkeli]. The Lancet (British edition). Vol 369 (9578). [Viitattu 7.5.2021]. Saatavana: [Oral use of Swedish moist snuff \(snus\) and risk for cancer of the mouth, lung, and pancreas in male construction workers: a retrospective cohort study | SeAMK-Finna](#) Vaatii käyttöoikeuden

Ollila, H., Ruokolainen, O., Kinnunen, J.M. & Rautalahti, M. 2017. Nuorten nikotiinituotteiden käyttö. [Verkkolehtiartikkeli]. Duodecim 133 (21), 2045–53. [Viitattu. 18.5.2020]. Saatavana: <https://www.duodecimlehti.fi/duo13977> Vaatii käyttöoikeuden.

Opintopolku. Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto. 2020. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.3.2020]. Saatavana: https://opintopolku.fi/app/#!/tutkinto/1.2.246.562.13.48410578412_1.2.246.562.10.79166331763_2020_Syksy_UUSI

Patja, K. 4.2.2020. Tupakkariippuvuuden mekanismit. [Verkkoartikkeli]. Lääkärikirja Duodecim. [Viitattu 20.3.2021]. Saatavana: [Tupakkariippuvuuden mekanismit - Terveyskirjasto](#)

Piispa, M. 2018. Nuuska ja nuoret– laadullinen selvitys nuorten nuuskan käytöstä ja hankintatavoista. Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu: 17.5.2020]. Saatavana: http://www.ehyt.fi/sites/default/files/tiedostot/nuuska_ja_nuoret_0.pdf

Pirkanen, M. & Pietilä, A-M. 2008. Eettistä pohdintaa nuorten terveysvalintojen tukemisesta: tutkimustuloksia nuorten päihteettömyyden edistämisestä. Teoksessa: A-M. Pietilä & H. Länsimies- Antikainen (toim.). Etiikkaa monitieteisesti: Pohdintaa ja kysymyksiä. Kuopio: Kopijyvä, 153.

- Pirkanen, M., Pietilä, A-M., Laukkanen, E. 14.4.2010. Varhaisen puuttumisen malli nuorten päihitteettömyyden edistämiseksi- toimintaohjeita 2010. THL. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 6.5.2021]. Saatavana: [9dec081b-85a9-413a-9d55-03017b82d595 \(thl.fi\)](https://thl.fi/9dec081b-85a9-413a-9d55-03017b82d595)
- Anna-Maija Pietilä (Kuopion yliopisto, hoitotieteen laitos) ja dosentti, va. nuorisopsykiatrian professori, LT Eila Laukkanen
- Pirttilä, T. 2008. Tutkimuseettiset toimikunnat – toimintaa ohjaavat normit ja tutkimuseettinen pohdinta. Teoksessa: A-M. Pietilä & H. Länsimies- Antikainen (toim.). Etiikkaa monitieteisesti: Pohdintaa ja kysymyksiä. Kuopio: Kopyyvä, 65.
- Rauas, M. 2015. Ole hyvä! – nuorisotyön eettisyys kehittämishaasteena. Teoksessa: K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Tampere: Tammerprint Oy, 106–108.
- Salminen, P., Fonselius, R. & Ollila, E. 2017. Uusi tupakkalaki tuli – miten kävi nuuskan maahantuonnin? Yhteiskuntapolitiikka 82 (2017):1.[Verkkajulkaisu]. [Viitattu: 12.3.2021]. Saatavana: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131759/YP1701_Salminen_ym.pdf?sequence=3&isAllowed=y
- Salomäki, S-M., Tuisku, J. 2013. Nuorten käsityksiä ja kokemuksia nuuskasta ja nuuskan käytöstä. Nuuska nuorten maailmassa. [Verkkajulkaisu]. Suomen Syöpäyhdistys ry. [Viitattu 17.5.2020]. Saatavana: http://www.socca.fi/files/2910/Nuuska-nuorten_maailmassa_julkaisu_2013.pdf
- Soanjärvi, K. 2011. Mitä on ammatillinen nuorisotyö? Nuorisotyön villiä kenttää kesyttämässä. [Verkkajulkaisu]. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Väitöskirja. [Viitattu:19.5.2020]. Saatavana: <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/27118/9789513943370.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Syrjäytymistä vähentävä toimenpideohjelma: Syrjäytymistä, köyhyyttä ja terveysongelmia vähentävän poikkihallinnollisen ohjelman (2011–2015) loppuarvio. [Verkkajulkaisu]. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. [Viitattu: 16.11.2020]. Saatavana: <https://stm.fi/documents/1271139/1448516/Syrj%C3%A4ytymisen+v%C3%A4hent%C3%A4minen+loppuarvio+16.4.2015+%284%29.pdf/2e6be4ae-72a5-4c94-a1ff-7ae2e389af04>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, THL. 29.1.2020. Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet. Nuuska. [Verkkosivu]. [Viitattu 17.5.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/tupakka/tupakkatuotteet-ja-sahkosavuke/nuuska>
- THL. 3.7.2020. Ehkäisevä päihdetyö. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 6.5.2021]. Saatavana: [Ehkäisevä päihdetyö - Alkoholi, tupakka ja riippuvuudet - THL](https://thl.fi/fi/web/ehkaiseva-paihdytyo-alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet)
- THL. Hyvinvointi ja terveyserot. Keskeisiä käsitteitä. 23.9.2019. [Verkkosivu]. [Viitattu 22.3.2020]. Saatavana: <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/keskeisia-kasitteita>

- Tuisku, A., Kouri, M., Nieminen, P. & Toljamo, T. 30.9.2016. Nuoret aikuiset tarvitsevat tukea tupakoinnin lopettamiseen. [Verkkoartikkeli]. Tiedepääkirjoitus. 39/2016. 71, 2395. [Viitattu 20.3.2021]. Saatavana: Medic- tietokannasta. Vaatii käyttöoikeuden.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje. [Verkkajulkaisu]. [Viitattu 19.5.2020]. Saatavana: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Viitanen, R. 2015. Nuorisoalan ehkäisevän päihdetyön kehittäminen – kokemuksia Preventiimi- yhteistyöverkostosta. Teoksessa: K. Komonen, L. Suurpää & M. Söderlund (toim.) Kehittyvä nuorisotyö. Tampere: Tammerprint Oy, 285–286, 293–294.
- Wickholm, S., Lahtinen, A., Ainamo, A. & Rautalahti, M. 2012. Nuuskan terveyshaitat. [Verkkolehtiartikkeli]. Duodecim 128 (10), 1089–96. [Viitattu 18.5.2020]. Saatavana: <https://www.duodecimlehti.fi/duo10270> Vaatii käyttöoikeuden.

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuksen saatekirje

Liite 2. Tutkimuksen vastauslomake nro 1

Liite 3. Tutkimuksen vastauslomake nro 2

Liite 1. Tutkimuksen saatekirje

Syksyinen tervehdys!

Lähestymme teitä opinnäytetyöprosessimme tiimoilta. Opiskelemme sairaanhoitajiksi Seinäjoen ammattikorkeakoulussa. Opinnot aloitimme tammikuussa 2018. Nyt menossa on opintojen viimeinen vuosi. Valmistumme sairaanhoitajiksi keväällä 2021.

Opinnäytetyön aiheemme on ”Nuoriso-ohjaajien kokemuksia nuorten nuuskan käytöstä ja heidän valmiuksistaan puuttua siihen”. Aihe pohjautuu vahvasti terveyden edistämiseen. Tutkimuksen tilaaja on Pohjanmaan syöpäyhdistys.

Anomme tutkimuslupaa laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen henkilökuntanne jäsenille. Laadullisen tutkimuksen aineiston kerätään pienen kyselyn lisäksi eläytymismenetelmää soveltaen lyhyillä esseillä. Esseiden alussa on valmis kehyskertomus, jota henkilökunnan jäsen vapaamuotoisesti kirjoittaen jatkaa. Saadut esseet analysoidaan induktiivisella sisällönanalyysillä.

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista ja jokaisen vastaajan anonymiteetti turvataan koko opinnäytetyöprosessin ajan sekä myös opinnäytetyöraportin tuloksia kuvattaessa. Kenenkään tutkimukseen osallistujan henkilöllisyys ei paljastu missään vaiheessa. Kerättyä aineistoa käytetään vain tähän opinnäytetyöhön ja aineisto hävitetään asianmukaisesti heti aineiston analysoinnin jälkeen.

Pyydämme teitä postittamaan valmiit vastaukset viimeistään 10.11.2020 tämän kirjeen mukana tulevassa palautuskuoressa.

Kunnioittaen

Tanja Holm & Sonja Ranta, MSH18B

Yhteystiedot

Tanja Holm

Hiiripellontie 678 66440 Tervajoki

tanja.holm@seamk.fi

Sonja Ranta

Tervaskalliontie 1 as 1 63300 Alavus

sonja.ranta@seamk.fi

Liite 2. Tutkimuksen vastauslomake nro 1**TUTKIMUKSEN VASTAUSLOMAKE**

Vastaajan sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Muu

Vastaajan ikä

- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-65

1. Oletko kokenut, että nuorten nuuskan käytössä olisi tapahtunut muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana?

2. Kuvittele, että ryhmä nuoria on tullut viettämään iltaa nuorisotiloihin normaaliin tapaansa. Huomaat yhden nuoren ottavan nuuskakiekon esiin ja laittavan nuuskan huuleen. Eläydy tilanteeseen, käytä mielikuvitustasi ja kirjoita kuinka tilanne jatkuisi, miten toimisit tilanteessa.

Liite 3. Tutkimuksen vastauslomake nro 2**TUTKIMUKSEN VASTAUSLOMAKE**

Vastaajan sukupuoli

- Mies
- Nainen
- Muu

Vastaajan ikä

- 20-29
- 30-39
- 40-49
- 50-59
- 60-65

1. Oletko kokenut, että nuorten nuuskan käytössä olisi tapahtunut muutoksia viimeisen kymmenen vuoden aikana?

2. Kuvittele, että ryhmä nuoria on tullut viettämään iltaa nuorisotiloihin. Huomaat yhden nuoren ottavan nuuskakiekon esiin ja laittavan nuuskaa huuleen. Tämän nähtyään kaksi ryhmän nuorta pyytävät häntä antamaan yhden nuuskatyynyn heillekin. Eläydy tilanteeseen, käytä mielikuvitustasi ja kirjoita kuinka tilanne jatkuisi, miten toimisit tilanteessa.